

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนบ้านหนองไข่น้ำ

นางสาว ประภา เสนโคกสูง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

ประภา เชนโลกสูง : การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาบ้านหนองไผ่น้ำ หมู่ที่ 7

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ สุภกฤษฎี นีวัฒนากุล, 225 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านหนองไผ่น้ำ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองไผ่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 6 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาถึงสภาพความเป็นจริงของ เศรษฐกิจไทย 2) เพื่อศึกษาบริบทของหมู่บ้าน 3) เพื่อทราบถึงศักยภาพในการบริการจัดการกองทุนหมู่บ้านและจุดอ่อน จุดแข็ง ของการบริหารงาน 4) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามโครงการของกลุ่มผู้กู้ 5) เพื่อสรุปผลการประเมินความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ด้านการบริหารงานจัดการเงินกองทุน 6) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการบริหารและพัฒนา ประเทศและยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด

การประเมินใช้หลักการตามแบบ CIPP โมเดล ได้แก่ บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน ปัจจุบันนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้ระหว่างเดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกันยายน 2545 จากแบบรายงานบริบทรวม 12 แบบ จากกลุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 50 ของครัวเรือน การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์และการจัดเวทีชาวบ้าน

ผลการประเมินโครงการ พบว่า 1) เศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงมีหนี้ค้างอยู่ในบัญชีจำนวนหนึ่ง 2) ชาวบ้านมีความรักและสามัคคีกัน เพราะการพัฒนาในด้านสุขภาพจิต 3) กองทุนหมู่บ้านยังคงอยู่ 4) ผู้กู้ใช้เงินไปตามโครงการที่ขอกำนวนน้อยมาก 5) หมู่บ้านมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการบริหารเงินกองทุน 6) รัฐบาลได้ข้อมูลเพื่อไปพัฒนาประเทศ

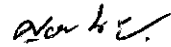
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา ประภา เชนโลกสูง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

หน้าอนุมัติ

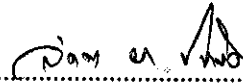
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์สุกฤษฎี นีวัฒนากุล)

กรรมการสอบ

(ผศ.ดร.ลัดดา โกรติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ และการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... 7 ต.ค. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ เรื่องการจัดการและประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการ ให้ทำการศึกษาและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7 ซึ่งเป็นนโยบายในการพัฒนารากเหง้าของประเทศ ได้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับความช่วยเหลือในด้านการให้การศึกษาอบรม ในภาควิชาการประเมินโครงการ และภาควิชาการจัดการธุรกิจชุมชน จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ยังผลให้การทำสารนิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ศุภกฤษฎี นิวัฒนากุล อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณนภาพร อุณวงศ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปศูนย์บริการนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งเป็นอาจารย์พี่เลี้ยง คอยเป็นผู้ช่วยประสานงาน ให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่าง ๆ ในการออกภาคสนามของการประเมินโครงการเพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ที่ให้การสอนและอบรมในวิชาการประเมินโครงการและวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี นครราชสีมา ซึ่งได้แก่

- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไข่มุกด์
- อาจารย์สุรียา สมุทรอุปดี
- อาจารย์ ดร. วิศิษฐ์พร วัฒนาวาทิน
- อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- อาจารย์ ดร. วรพจน์ สุทธิชัย
- อาจารย์ ดร. สุนิตยา เกื้ออนนาคี
- อาจารย์ ดร. มัลลิกา สังข์สนิท
- อาจารย์รัชฎาพร วิสุทธากร
- อาจารย์วัลลภ สุปัญญาโชติกุล
- อาจารย์ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์

ขอขอบคุณ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธานกองทุนและคณะกรรมการ
กองทุนบ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7 ทุก ๆ ท่านที่ให้ข้อมูล และคอยช่วยเหลือในด้านข้อมูลต่าง ๆ
ของหมู่บ้าน ทำนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา เป็นอย่างสูงที่คอยให้ความปรารถนา
ดีให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอบขอบคุณน้องชายทั้งสอง รวมทั้ง
เพื่อน ๆ ทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจ จนกระทั่งสารนิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

ประภา แผนโคกสูง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
- ภูมิหลัง	1
- วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
- กรอบความคิดทฤษฎี	3
- วิธีดำเนินการ	6
- ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
- นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	7
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	9
- การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	11
- การคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12
- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
- การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	14
- หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล	16
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	21
- หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ	22

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	32
- วิธีการประเมินโครงการ	32
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
- ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	33
- เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	34
- การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
- การวิเคราะห์ข้อมูล	36
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	37
- ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	37
- ผลการประเมินโดยภาพรวม.....	54
- ผลการประเมินผลวิธีทำธุรกิจของผู้รู้	58
- ผลอื่น ๆ เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	63
- สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	63
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	83
- สรุป	83
- อภิปรายผล	84
- ข้อเสนอแนะ	86
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	88

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับภาครัฐ โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน การวางรากฐานในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง มีเสถียรภาพและสามารถพึ่งตนเองได้ จึงได้กำหนดสภาพสังคมไทยโดยมุ่งพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้คนไทยสามารถคิดเป็นทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยส่งเสริมการระดมทุนในลักษณะกองทุนหมุนเวียนเพื่อการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการขยายโครงการสินเชื่อรายย่อย เพื่อบรรเทาปัญหาสภาพคล่องให้มีความสำคัญกับการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่มีการพัฒนารูปแบบและคุณภาพได้มาตรฐานมีเอกลักษณ์เฉพาะ รวมทั้งพัฒนาข้อมูลให้เข้าถึงชุมชนเพื่อการแปรรูปผลผลิตที่เชื่อมโยงระหว่างตลาดท้องถิ่น สู่ตลาดระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และต่างประเทศ การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองกับการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานราก มีผลต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและลดปัญหาความยากจน โดยอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับที่ดียิ่งขึ้น

จากนโยบายของรัฐบาลนี้เองทำให้เกิดโครงการเร่งด่วน โดยการนำของ พล.ต. พท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีคือ การจัดตั้งกองทุนเงินหนึ่งล้านบาทโดยมอบให้ทุกหมู่บ้าน เช่นเดียวกับหมู่บ้านหนองไผ่น้ำ เพื่อเปิดโอกาสให้กับคนยากจนได้มีโอกาสลงทุนเพื่อการสร้างงานสร้างอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนยากจนเป็นองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาของตนควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ และเพิ่มรายได้ด้วยการส่งเสริม

กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวความคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่าชิพโมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

1. Context การประเมินบริบท หรือสภาวะแวดล้อมของชาวบ้าน โดยเน้นความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น ความต้องการด้านความจำเป็นในด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับรายรับรายจ่าย ด้านสังคม เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน และในด้านการเมือง ตลอดจนปัญหา อุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. Input เป็นการประเมินปัจจัยเบื้องต้นเพื่อใช้ในการตัดสินใจถึงความเหมาะสมในการวางแผน เช่น การประเมินความสามารถของตัวแทนในการจัดทำโครงการ ประเมินวิธีการที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การได้รับความช่วยเหลือของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุน ด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ รวมทั้งการประเมินอัตราค่าจ้าง งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ เพื่อหาข้อบกพร่อง หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับวางแผนและเพื่อสะสมการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแผนงานอยู่ตลอดเวลา

4. การประเมินผลผลิต เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีค่าจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

เมื่อนำชิพโมเดล มาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้

องค์ประกอบของการประเมิน				
หน่วยการประเมิน	C	I	P	
ระดับหมู่บ้าน	<p>C1= ทัศนคติความเชื่อมั่นของหมู่บ้าน</p> <p>C2= สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน</p> <p>C3= สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน</p> <p>C4= วัฒนธรรม ประเพณี</p> <p>C5= โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>C6= ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>I1= นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง (ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ การประเมินความพร้อม ระเบียบต่าง ๆ...)</p> <p>I2= การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ /ระดับจังหวัด/ระดับอำเภอ)</p> <p>I3= คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ</p> <p>I4= คณะกรรมการกองทุน (การได้มา, คุณสมบัติ)</p> <p>I5= การเตรียมความพร้อม/สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน</p> <p>I6= เงินกองทุน 1 ล้านบาท</p> <p>I7= เงินทุนสะสมอื่น ๆ ตามระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23(2-18)</p> <p>I8= บัญชีคอกองทุนหมู่บ้าน</p>	<p>P1= การจัดระเบียบกองทุน (ทุกระยะ)</p> <p>PC2= การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน</p> <p>PC3= ระเบียบบัญชีกองทุน</p> <p>PC4= กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน</p> <p>PC4.1= การรับสมัคร</p> <p>PC4.2= การหมดสภาพ</p> <p>PC4.3= ประเภทสมาชิก</p> <p>PC4.4= การทำทะเบียนสมาชิก</p> <p>PC5= กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน</p> <p>PC5.1= การคัดเลือกผู้กู้</p> <p>PC5.2= การจัดทำเอกสารประกอบ</p> <p>PC5.3= การโอนเงินให้ผู้กู้</p> <p>PC5.4= การรับชำระหนี้</p>	<p>P</p> <p>PD1= จำนวนสมาชิกกองทุน</p> <p>PD2= จำนวนผู้คืนเงินกู้</p> <p>PD3= ยอดเงินที่กู้ยืม</p> <p>PD4= จำนวนผู้ชำระเงินกู้ตามกำหนด</p> <p>PD5= ยอดเงินชำระคืนตามกำหนด</p> <p>PD6= กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหว) ณ เดือน สิงหาคม</p> <p>PD7= การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์</p> <p>PD8= ทัศนคติของชุมชนต่องกองทุน (กรรมการ, กิจกรรมฯ)</p> <p>PD9= การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้</p> <p>PD10= ความสามารถในการพึ่งตนเอง</p>

หน่วยการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
			<p>PC6= การส่งเสริมการใช้เงินกู้ PC6.1= การแนะนำวิธีทำธุรกิจ PC6.2= การช่วยเหลือตลาด</p> <p>PC7= การตรวจสอบการใช้เงินกู้</p> <p>PC8= การจัดทำรายงานของคณะกรรมการ และเผยแพร่ผลดำเนินงาน</p> <p>PC9= การจัดสรรผลประโยชน์</p> <p>PC10= การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยนักศึกษากองทุนและกิจกรรมอื่นๆ</p>	<p>PD11= ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน</p>
ระดับรายบุคคล(ผู้กู้)	<p>C9= อาชีพเดิม (หลักและรอง)</p> <p>C10= สมาชิกในครอบครัว</p> <p>C11= สภาพการอยู่อาศัย</p> <p>C12= รายได้ของครอบครัว</p> <p>C13= หนี้สินของครอบครัว</p>	<p>I9= จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ</p> <p>I10= จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้</p> <p>I11= สถานที่ในการประกอบอาชีพ</p> <p>I12= วัสดุอุปกรณ์</p> <p>I13= ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ</p> <p>I14= จำนวนแรงงาน</p> <p>I15= วัสดุุดิบ</p>	<p>PC11= การใช้ขายเงินกู้</p> <p>PC12= การหาความรู้เพิ่มเติม</p> <p>PC13= การหาตลาด</p> <p>PC14= การทำบัญชีรายจ่ายเงิน</p>	<p>PD12= ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้</p> <p>PD12.1= ผลโดยตรง</p> <p>PD12.2= ผลโดยอ้อม</p>

วิธีดำเนินการ

- ขั้นที่ 1 การเข้าหมู่บ้านเพื่อสังเกต และร่วมพูดคุยถึงสภาพและความเป็นมาในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
- ขั้นที่ 2 ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
- ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทำ บร.1 – บร.12
- ขั้นที่ 4 ใช้ชีพชีพม์โมเดล วิเคราะห์กองทุนในหมู่บ้าน และกำหนดตัวชี้วัด และตัวแปร ในการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 5 การรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ต้องการทำวิจัย
- ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน
2. ได้ทราบความเป็นมา และความเข้าใจของชาวบ้านในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
3. ทราบข้อสรุปของแต่ละคนในแต่ละ โครงการ เกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการ
4. ทราบถึงปัญหา และทราบถึงผลการดำเนินงานกองทุนของชาวบ้าน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
 - 9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 - 9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
 - 9.3 ประชาชน
 - 9.4 เครือข่ายองค์กรชุมชน
 - 9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 9.6 ธุรกิจชุมชน
 - 9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองใน

ด้านการเรียนรู้และการสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุน หมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเบื้องต้น

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตด้วย “คุณค่า” และ “ภูมิปัญญา” ของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจและพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่น

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนา อาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ ประชาชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของ ตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกัน แต่ละชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

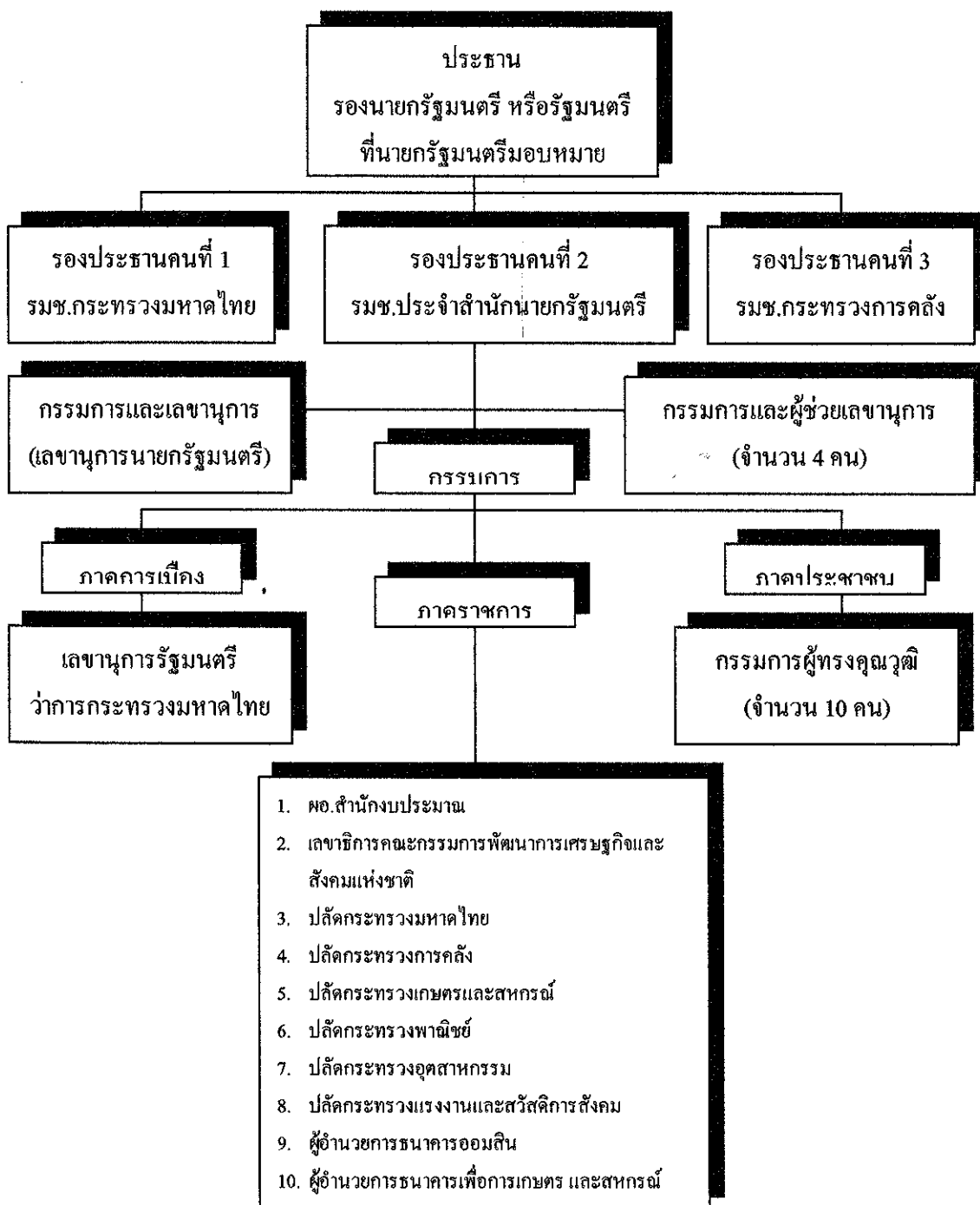
- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบ กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แผนภูมิคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมาย เสนอต่อ ครม.
4. กำหนดแผนงาน ออกระเบียบ ข้อบังคับ
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
9. การรายงานผลการดำเนินงาน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
10. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้
 - 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
 - 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
 - 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
 - 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
 - 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
 - 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
 - 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน

- 8) ให้การสนับสนุน ปรีกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่่า

1. จะต้องมีการเวียน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตาม ข้อ 17 ของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้

- 1) เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุสิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2530

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มี วัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้อง มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้
- 2) คุณสมบัติกรรมการ ตามระเบียบกองทุน
- 3) ความรู้ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ
- 4) มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุนฯ
- 5) การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุนฯ
- 6) สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน
- 7) มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนฯ

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ภายในหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง โดยในครั้งนี้นี้รัฐได้จัดสรรงบประมาณให้ทางหมู่บ้านมาทำการบริหารและจัดการ จำนวน 1 ล้านบาท

เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งเงินกองทุนหมู่บ้านเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและทุกครัวเรือนในหมู่บ้านหนองไช้ น้ำ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองไช้ น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทางหมู่บ้านจึงได้ดำเนินการร่างระเบียบว่าด้วยเงินกองทุนหมู่บ้านขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎระเบียบสำหรับการปฏิบัติของสมาชิก อันจะทำให้เงินกองทุนของหมู่บ้านมั่นคงและยั่งยืน อันจะส่งเสริมให้เศรษฐกิจของ ครัวเรือน หมู่บ้าน และประเทศชาติในอนาคต

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

5.1 ที่ตั้ง เป็นที่ตั้งชั่วคราวบ้านผู้ใหญ่บ้าน

ที่ตั้งของกองทุน บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

5.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการฝากตั้งจะออมทรัพย์
- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
 1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
 2. ไม่เห็นแก่ตัว
 3. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
 4. เป็นคนรู้จักรักสามัคคี
- 5) เพื่อการพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการ คือ
 1. เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
 2. เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
 3. เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงาน
 4. เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

5.3 แหล่งที่มาของกองทุน

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5) เงินสัจจะที่รับฝาก

5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่พำนัก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองไข่น้ำเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

- 3) เป็นผู้ที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4) เป็นผู้ที่มีคณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- 6) มีเงินฝากตั้งจะออมทรัพย์กองทุน

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่กรรมการกองทุน
- 2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้
- 3) คณะกรรมการกองทุนพิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
- 4) เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามที่ได้กำหนดไว้ และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียม และฝากตั้งจะภายใน 3 วัน นับจากวันที่รับเป็นสมาชิก

5.6 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 1) ตาย
- 2) ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากกรรมการกองทุน
- 3) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออก ด้วยคะแนนสองในสามของที่ประชุม
- 4) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ ไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกองทุนไม่ว่าประการใด ออกจากการเป็นสมาชิกอย่างน้อยสองปีห้ามสมัครเข้า
- 5) จงใจปิดบังความจริงให้ทราบในการสมัคร
- 6) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
- 7) มีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่กำหนดไว้

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท ส่วนการอนุมัติเงินฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว และให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ อย่างน้อยสองคน และให้ผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ตามความเหมาะสม แห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา ในการชำระเงินกู้ ผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการชำระคืนเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้ เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันเชื่อว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา และห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือ รวบรวมบทความการประเมินโครงการ (สมหวัง พิริยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544:221-234) ดังนี้

การประเมินแบบ CIPP MODEL เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นที่เป็นประโยชน์การตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

แบบจำลอง CIPP ประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบท หรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงาน หรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของ โครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เป็นต้น

โดยการประเมินอัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถาม เช่น งานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ
- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
 - เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
 - เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

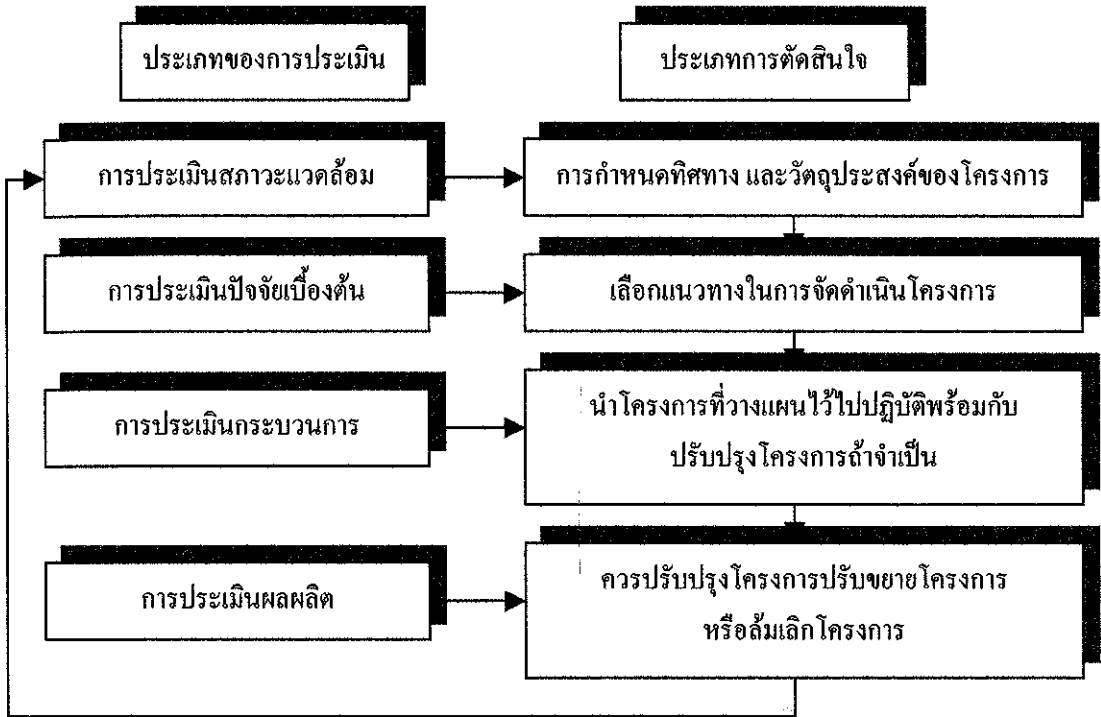
ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

1. การจัดทำนักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการ และบุคลากรในโครงการหรือในแผนตนเอง
4. การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจ

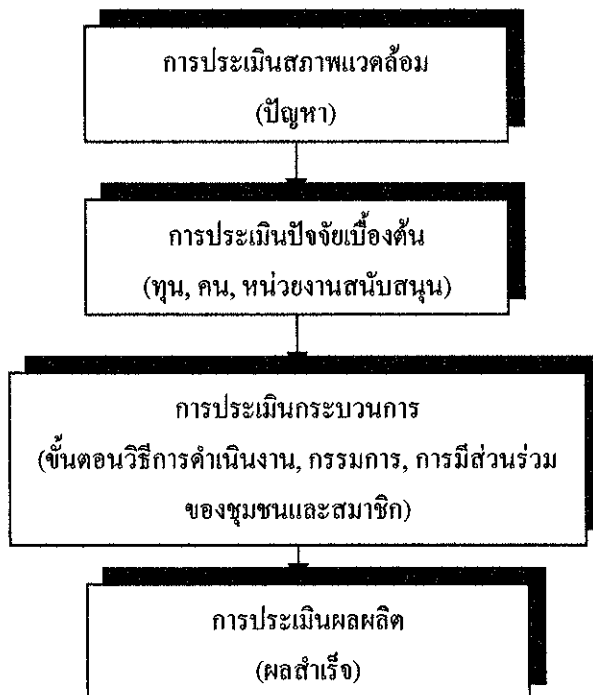
การทำกระบวนการจำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอย่างไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหะบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซีพีพี (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

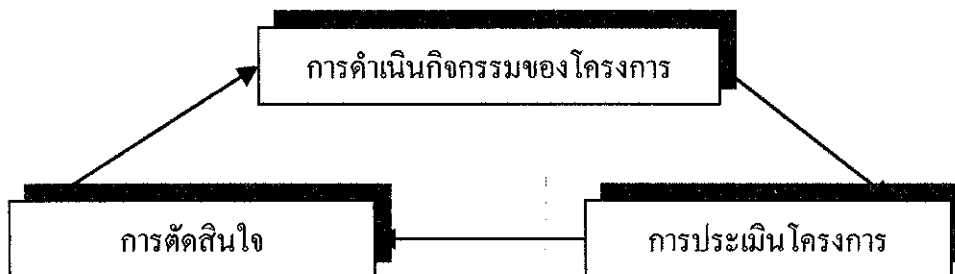
แผนภูมิการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซีพีพี (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

แผนภูมิตัวอย่างประเด็นการประเมินตามแบบจำลองของ CIPP

2. รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 89-91)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิฟฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินการของกระบวนหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิกฎความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ (CIPP Model) ที่มาจากตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

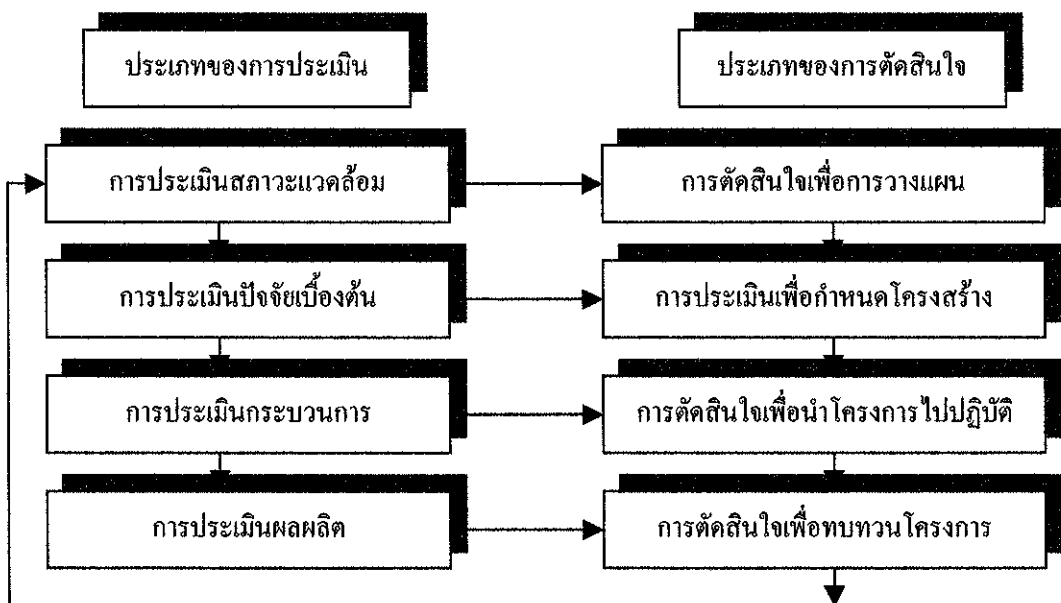
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

ผลการวิเคราะห์โครงการดังกล่าว พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัย นโยบายหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถเสริมรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตที่อยู่ในหมู่บ้านชนบท
3. สามารถสร้างศักยภาพและการยกระดับการศึกษาบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. สามารถได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน (ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545)
2. บัณฑิตจะปฏิบัติงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ 5 วัน ต่อสัปดาห์ มีอาจารย์สอนเสริมเดือนละ 2 วัน
3. บัณฑิตจะได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน และต้องจ่ายเงินค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายค่าการศึกษาให้นักศึกษาในแต่ละเดือน

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมิน โครงการ
2. ประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน
3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายการส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คือ การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพ ผู้กู้เงินจากกองทุนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ และชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยมีกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้นมีเครือข่ายการเรียนรู้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตน นอกจากนั้นหลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานรวมกัน และปฏิบัติตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นไปได้โดยตรง คือ ได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่นการบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

1. ประชาชนไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมประชุม หรือไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมและออกความคิดเห็น
2. ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการมีการจัดประชุมขึ้นบ่อย ๆ เพราะประชาชนบางรายอาจมีธุระหรือต้องไปทำงาน
3. ประชาชนส่วนหนึ่งไปทำงานต่างถิ่น ไม่ได้อยู่ในภูมิลำเนาของตนเอง
4. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแต่ไม่กล้านำเสนอ

แนวทางการแก้ไข้ปัญหา

1. สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้แก่ประชาชน
2. ส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านต่าง ๆ
3. กระตุ้นให้ประชาชนได้มีการออกความคิดเห็นในที่ประชุม และช่วยกันสรุป ข้อคิดเห็นของประชาชน

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนเข้มแข็งคือ ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีต่อชุมชน ทุกคนไม่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิดพลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากร แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวม มากกว่า ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุขและมีคุณธรรมนำชีวิต

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไข้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
2. สมาชิกของชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
3. สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้แทนชุมชนมี หลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีของชุมชนซึ่งจับ เคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมด
5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลการแก้้ปัญหา และการพัฒนาชุมชนผ่าน กระบวนการของชุมชน
6. สมาชิกของชุมชนเกิดจากการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
7. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วย การพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน
8. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้ ในที่สุดไม่ใ้การพึ่งพาตลอดไป

9. มีเครือข่ายความร่วมมือกับการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ยังสามารถกล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งอีก 4 ประการ คือ

1. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) คือ คำนึงตัวตลอดเวลา รู้ข่าว เศรษฐกิจ สังคมการเมือง เพิ่มพูนความรู้ที่จำเป็นอย่างครอบคลุม เป็นการเรียนจากปฏิบัติ ร่วมมือ เป็นกลุ่ม เกิดพลังปัญญาพัฒนาชุมชนตนเองได้

2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตนเอง (Common Management) คือ รู้จักวางแผน จัดองค์การ ปฏิบัติตามแผน และประเมินผล

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) คือมีความผูกพันภักดีต่อชุมชน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ชุมชนมีชีวิตจิตใจ

4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คือคนมีสันติสุข มีคุณธรรม มีความสมดุล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีพลังในการวางแผน

ปัญหาความเข้มแข็งของชุมชน

1. ประชาชนบางส่วนขาดความสามัคคีกัน มีความคิดเห็นไม่ตรงกันขัดแย้งกันเอง ภายในชุมชน
2. ผู้นำชุมชน ขาดความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง
3. ชุมชนต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกมากเกินไปทำให้ไม่สามารถพึ่งตนเองได้
4. สมาชิกในชุมชนไม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของตนเองได้
5. ชาวบ้านไม่ค่อยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

1. กระตุ้นให้ประชาชนมีความรัก ความสามัคคี ให้เหตุผลในการตัดสินใจร่วมกัน
2. จัดการอบรมและดูงานให้แก่ผู้นำชุมชนและประชาชนที่สนใจ
3. ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
4. ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ว่าตนเองมีความสามารถทำงานพัฒนาเรื่องต่าง ๆ ได้

9.3 ประชาคม

ประชาคม เป็นการร่วมกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกันโดยกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีวัตถุประสงค์หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการรวมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่มีใครสั่ง สมาชิกที่มารวมกันมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมกันรับผิดชอบอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และศีลธรรมอันดีงามของสังคม ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกันด้วยความรู้สึกสำนึกในความเป็นเจ้าของชุมชน คำว่าประชาคมนี้นี้มีท่านผู้มีความรู้หรือนักวิชาการบางท่านอาจเรียกว่า “ประชาสังคม” ซึ่งอยู่ในความหมายคล้ายคลึงกันซึ่งประชาคม หรือประชาสังคม จะมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

- อย่างเป็นทางการ โดยการจัดเวทีหรือการจัดประชุม
- อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาของคนกลุ่มเล็ก ๆ ในสถานที่ใดที่หนึ่ง

ปัญหา

1. สมาชิกในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม
2. สมาชิกในชุมชนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการประชุมบ่อย ๆ ครั้ง
3. สมาชิกในชุมชนไม่กล้าแสดงออกความคิดเห็นในการเข้าร่วมประชุม
4. การประชาคมบางครั้งเรื่องที่น่ามาพูด ได้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือไม่ถูกต้องทำให้ผู้ที่ได้รับฟัง ได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องด้วย

แนวทางแก้ไข

1. กระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการประชาคมและสร้างจิตสำนึกในการร่วมทำประชาคมว่ามีความสำคัญมาก
2. ในการทำประชาคมแต่ละครั้งจะต้องกระตุ้นเพื่อให้สมาชิกกำหนดบทบาทโดยการแสดงออก แสดงความคิดเห็นในการประชุมแต่ละครั้ง
3. ในการประชาคมแต่ละครั้ง เรื่องที่จะนำมาทำการประชุมหรือประชาคมจะต้องเป็นเรื่องที่มีเอกสารอ้างอิง

9.4 เครือข่ายการเรียนรู้

ในด้านของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ได้กำหนดให้มีเครือข่าย การเรียนรู้ ระดับเขต 13 เครือข่ายที่มีจังหวัด 13 จังหวัดเป็นแกนนำของเครือข่าย รวมเครือข่ายของกรุงเทพมหานครอีก 1 เครือข่าย รวมเป็น 14 เครือข่ายการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องมีความเข้าใจในที่นี่คือ การทำงานของเครือข่ายเรียนรู้ เป็นอย่างไร ชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ จะได้รับประโยชน์จากการสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ ระดับเขตอย่างไร และอะไรคือเรื่องที่น่าสนใจ

หลักการ

แผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฯ จะดำเนินการทุกหมู่บ้าน / ชุมชนในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ ใช้แนวการผนึกกำลังกันเป็นกลุ่ม และการวางแผนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นระดับฐานล่างที่สุดเป็นหลักดำเนินการงาน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับเขต เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช้การจัดตั้งองค์กร หรือ โครงสร้างใหม่และจังหวัดแกนนำไม่ใช่พื้นที่ทดลองหรือต้นแบบสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

ประเด็นที่ชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน

1. แนวทางแก้ไขปัญหาคอขวดช่องว่าง และข้อจำกัด ที่สกัดกั้นหรือขัดขวางกระบวนการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต
2. วิธีการปฏิบัติที่ทำให้บังเกิดผลดีที่สุดในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะวิธีการที่ส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถดำเนินกระบวนการชุมชน ได้อย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน

1. การพัฒนาที่ตัว “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและของท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่น ไม่ยั่งยืน

2. หลักการพัฒนา 10 ประการคือ

- 2.1 หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเอง เป็นการพัฒนา “คน” เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนมากที่สุด จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง

- 2.2 สภาพที่เป็นอยู่ เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วจึงใส่ปัจจัยนำเข้าไปเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป จนเกิดการพัฒนาคอนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
- 2.3 การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัว ทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเองมากที่สุดและสามารถที่จะวางแผนการใช้ทรัพยากรที่พอดี
- 2.4 การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น
- 2.5 วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น จะต้องเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบต่อไป
- 2.6 ความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ได้ผลต้องจัดการในรูปของหนึ่งโครงการมีลักษณะเป็นหนึ่งหน่วยระบบ
- 2.7 การประสานงาน เป็นหน่วยงานของราชการและเอกชน จะต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงานทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา
- 2.8 การทำงานเชิงรุก เป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้านอย่างตรงประเด็น
- 2.9 ความมีคุณธรรมและศิลปะ
- 2.10 การเชื่อมประสานด้านเวลา เป็นการพัฒนาโดยเชื่อมสถานภาพของท้องถิ่นในปัจจุบันเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่น

3. วิธีการพัฒนา เป็นการลงมือปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา จึงมุ่งที่ตัว “คน” เป็นสำคัญ กระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาคอนได้แก่วิธีให้การศึกษาอบรม วิธีการทำงานกับกลุ่มคน วิธีพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกล่าวคือ นักพัฒนา และผู้ถูกพัฒนาจะต้องร่วมกันตั้งแต่วางแผนและปฏิบัติงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและวิธีทำงานกับหน่วยงานเป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามาช่วยท้องถิ่นในส่วนที่ขาดเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง

ปัญหา

1. ประชาชนไม่มีความคิดในการพัฒนาให้แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทในการนำการพัฒนาในทุกด้าน
2. ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนามักจะท้อแท้ที่มองเห็นว่าชุมชนล่มสลายและขาดการมีส่วนร่วม และมักจะเป็นข้ออ้างว่าพัฒนาไม่ได้แน่นอน และพากันละทิ้งซึ่งทำให้ชุมชนนั้นขาดโอกาสที่จะมีผู้เข้าไปร่วมเป็นภาคีการพัฒนา

3. ชาวบ้านในชุมชนมักไม่กล้าแสดงออก แม้เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตามทำให้การวางแผนการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่สามารถประเมินผลได้ในทันที
4. ผู้นำหมู่บ้านตามกฎหมายมักไม่มีลักษณะเป็นผู้นำธรรมชาติเช่นในอดีตชาวบ้านมักให้ความยอมรับอย่างไม่จริงจังใจความร่วมมือในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาลงจึงมีน้อย

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ให้ชาวบ้านเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยการกระทำทุกวิถีทางให้ชาวบ้านเสนอภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัวเองออกมาให้ได้
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้มีความคิดเห็นร่วมกันในหมู่บ้านเพียงจำนวนหนึ่งก่อน เรียกว่า “กลุ่มสนใจ” ซึ่งกลุ่มจะขยายผลไปสู่การพัฒนาที่มากขึ้นต่อไปเอง
3. วิทยากรต้องกระตุ้นทำให้ชาวบ้านกล้าแสดงออกในความคิดเห็นต่าง ๆ ให้ได้ด้วยการกระบวนกรดังกล่าว เพื่อให้ประเมินผลได้ทุกขั้นตอนซึ่งจะทำให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่เหมาะสมได้อย่างต่อเนื่อง
4. ค้นหาผู้นำธรรมชาติที่มีบทบาทในการพัฒนาต่อไปให้ได้ และสร้างบทบาทให้เกิดขึ้นอย่างแนบเนียน ไม่เป็นการสร้างกลุ่มอำนาจขึ้นมาคู่กับคณะกรรมการหมู่บ้านแต่จะทำงานไปด้วยกันอย่างสอดคล้องซึ่งอาจหาได้โดยเร็วจากการประชุมแบบมีส่วนร่วม

9.6 ภารกิจชุมชน

1. ภารกิจชุมชน เป็นแนวทางพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นส่วนสำคัญในการลดภาวะปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ระดับครอบครัว เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร ปัญหาโสเภณีเด็ก โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 หน่วยงานของรัฐ
- 1.2 หน่วยงานอาสาสมัครเอกชน
- 1.3 โครงการหลวง
- 1.4 บ้าน, วัด, โรงเรียน

2. ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม และ / หรือ ช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ลักษณะเด่นของธุรกิจคือ เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีความคล่องตัวในการบริหารรายได้จากยอดขายไม่มากนัก ต้นทุนในการดำเนินกิจการไม่มากนักในระยะเริ่มต้น การติดต่อและการให้บริการลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิดจัดการเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย ประเภทของธุรกิจชุมชนแบ่งออกได้เป็นธุรกิจการผลิต ธุรกิจการค้าปลีก ธุรกิจการค้าส่งและธุรกิจบริการ นอกจากนี้ธุรกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กล่าวคือเปิดโอกาสให้มีการประกอบการก่อให้เกิดการว่างงาน ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

4. การสร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนทำได้โดยร่วมทำให้สังคมของท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการเพิ่มขีดความสามารถให้คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถทางปัญญา ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และช่วยทำให้สังคมมีความสุขรักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม

ปัญหาธุรกิจชุมชน

1. ประชาชนไม่มีความสามัคคีรวมกลุ่มกัน
2. ไม่มีความรู้ในการทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย และการทำธุรกิจ
3. ประชาชนไม่มีจิตสำนึกในการจัดการธุรกิจชุมชน
4. ชุมชนไม่มีแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

แนวทางการแก้ปัญหา

1. กระตุ้นให้ประชาชนมีความร่วมมือกัน และชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการร่วมกลุ่มอาชีพ
2. ให้ความรู้ในการทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย และการประกอบธุรกิจ
3. สร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนโดยรวม
4. หาหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การบัญชี มีความหมายโดยสรุป คือ การบันทึกเหตุการณ์ทางการเงิน จัดหมวดหมู่สรุปผล และแปลความหมาย ในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเน้นการจัดทำโดยอาศัยข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจกรรมตามปกติ มากกว่าตามหลักวิชาการจะไม่มีคำว่า “เดบิต” หรือ “เครดิต” แต่ยังคงบันทึกตามหลักบัญชีคู่ ในการจัดทำบัญชีตามรูปแบบนี้ถึงที่ผู้จัดทำจะต้องให้ความสำคัญก็คือ หมวดหมู่ หรือประเภทบัญชี นั่นคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำจะต้องสามารถแยกหมวดหมู่ หรือประเภทของบัญชี ได้ว่าอยู่ในหมวด ดังต่อไปนี้

หมวดหมู่ทางบัญชีสามารถจัดประเภทได้ทั้งหมด 5 หมวด คือ

1. หมวดสินทรัพย์
2. หมวดหนี้สิน
3. หมวดทุน (เงินกองทุน)
4. หมวดรายได้
5. หมวดค่าใช้จ่าย

สินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินได้ สินทรัพย์อาจมีรูปร่างต่าง ๆ กัน อาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ สินทรัพย์ส่วนใหญ่ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ ครุภัณฑ์ เป็นต้น

หนี้สิน หมายถึง ภาระหรือพันธะผูกพันที่จะต้องชดใช้คืนในรูปของตัวเงินหรือตราสารทางการเงินในอนาคต หนี้สินที่มักพบได้แก่ เจ้าหนี้เงินกู้ เงินรับฝาก เป็นต้น

ทุน หมายถึง ทุนในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนที่ได้รับจัดสรรหมู่บ้านละ 1,000,000 บาท เงินกองทุนนี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อกองทุนมีกำไรจากการดำเนินงาน ซึ่งจะสะสมอยู่ในบัญชีกำไรสะสม ดังนั้นทุนจึงประกอบด้วยเงินกองทุนบวกกำไรสะสม

รายได้ หมายถึง รายได้จากการดำเนินกิจกรรมหรือเงินที่ได้รับและไม่มีภาระต้องจ่ายคืน เช่น รายได้ค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ยเงินกู้ ดอกเบี้ยปรับ รายได้จากการขายปุ๋ย รายได้จากเงินบริจาค หรือเงินรางวัลต่าง ๆ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เป็นต้น

ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม เช่น ค่าอาหารและค่าเครื่องดื่มในวันประชุม ค่ารถ ค่าเครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเงินสดหรือเงินฝากธนาคาร ดังนั้น จึงใช้บัญชีเงินสด หรือเงินฝากธนาคารเป็นกลไกเชื่อมโยงในการจัดทำบัญชี โดยการวิเคราะห์รายการจะอาศัยคำถาม

- รายการที่เกิดขึ้นมีผลทำให้เงินสดหรือเงินฝากธนาคารเพิ่มขึ้นหรือลดลง
เท่าไร
- เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพราะอะไร

ปัญหา

1. คณะกรรมการกองทุน ขาดความเข้าใจในการทำบัญชี
2. ข้อมูลในบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน
3. ไม่มีผู้ตรวจสอบและประเมินผลการทำบัญชี การใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของ
กองทุน

แนวทางการแก้ปัญหา

1. จัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีแก่คณะกรรมการกองทุน
2. ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบบัญชีเป็นระยะ
3. ให้นำหน่วยงานของรัฐบาลจัดเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบทำบัญชีกองทุนแต่ละหมู่บ้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้านหนองไข่น้ำ ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในการประเมินโครงการจะต้องอาศัยวิธีดำเนินการประเมินโครงการ โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. วิธีประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องใช้วิธีการวิเคราะห์โครงการ โดยระบบ (System Approach) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 58) ซึ่งเป็นการนำองค์ประกอบทุกส่วนของระบบของโครงการมาวิเคราะห์ จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น (Input) การวิเคราะห์กระบวนการ (Process) การวิเคราะห์ผลผลิต (Product/Output) และการวิเคราะห์ผลกระทบ (Impact) หรือการใช้ประโยชน์ของผลงานของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ ซึ่งในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้วิจัยได้ใช้กรอบความคิดทฤษฎีความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 89) ดังนี้

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล

1.2 การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองไข่น้ำ ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	64 คน
2.1.1 สมาชิกที่ได้รับการอนุมัติให้กู้	จำนวน	128 คน
2.1.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	64 คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	571 คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	15 คน
2.5 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	3 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variable) ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหา คำตอบนั้น ตัวแปรจะมีค่าของตัวแปรที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวแปร ค่าของตัวแปรอาจกำหนดแทนด้วยตัวเลขหรือค่าที่ถูกกำหนดขึ้น (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน หน้า 164) ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ระบบคือ หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 3 ด้าน ได้แก่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล, เงินหนึ่งล้านบาท, คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน, เงินที่ผู้กู้ชำระคืน และผู้สมัครขอกู้

กระบวนการ (Process) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ การคัดเลือกผู้กู้, การแนะนำวิธีทำธุรกิจ, การรับชำระหนี้, การทำบัญชี และการช่วยหาตลาด

ผลผลิต (Output) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ จำนวนผู้ได้กู้, ยอดเงินให้กู้, กองทุนสะสม และชื่อเสียงของชุมชน

หน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 3 ด้าน ได้แก่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ เงินที่กู้มาได้, เงินอื่น ๆ , สถานที่และวัตถุดิบ, เทคนิควิธีทำงาน, และกำลังทำงาน

กระบวนการ (Process) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี, การหาดลาดที่ดี, การหาวัตถุดิบที่ดี, การทำบัญชี, การวิเคราะห์ประเมิน และกิจกรรมอื่น ๆ

ผลผลิต (Output) ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ รายได้เป็นเงิน, ผลเป็นสิ่งของ, ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี และผลเป็นความพึงพอใจ

ตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 66)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการประเมินโครงการดังนี้

4.1 การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชน และบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

4.2 การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

4.3 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

การจัดประชุมเวทีชาวบ้านในวาระต่าง ๆ ตามแบบรายงาน บร. 5, บร.6 และบร.12 ตามลำดับที่จัดส่ง

4.4 การสอบถาม

การสอบถามผู้นำชุมชน บุคคลในชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.5 แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) เพื่อใช้ในการประเมินโครงการ มีดังนี้

บร. 1 : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (ข้อมูลมือสอง) ได้แก่ กชช 2 ค., จปฐ., เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลของหมู่บ้าน, แผนที่หมู่บ้าน เป็นต้น

บร.2 และ บร. 7 : แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน, แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งทางชุมชนในทัศนะของประชาชน ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย 50% ของครัวเรือนในชุมชน ได้แก่ 75 ครัวเรือน

บร.3 : แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน, ผู้นำชุมชน ประมาณร้อยละ 50 ของผู้นำอย่างเป็นทางการในชุมชน, ประชาชนทั่วไปในชุมชนที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตามความเหมาะสม

บร. 4 : แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน ศึกษาจากเอกสารของกองทุนหมู่บ้าน สอบถามคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

บร.5 : แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 - 2 คน

บร.6 : แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้เงิน และมีอาชีพเดียวกันในหมู่บ้าน

บร.11 : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี ผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกผู้กู้เงิน จำนวน 20% ของผู้กู้สมาชิกผู้กู้ทั้งหมดของหมู่บ้านจำนวน 70 ราย ผู้ให้ข้อมูล 14 คน โดยแบ่งเป็น 6 กลุ่มอาชีพ (หน้าภาค ผนวก ข.)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้

5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากพัฒนาการประจำตำบล ได้ข้อมูลทุติยภูมิดังนี้ จปฐ. และ กชช 2 ค.

5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ข้อมูลดังนี้ แผนที่ของตำบล แผนที่หมู่บ้าน เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลของหมู่บ้าน

5.3 สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้ข้อมูลดังนี้ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ความเคลื่อนไหวของงานกองทุนหมู่บ้าน

5.4 สัมภาษณ์สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและคนในชุมชน ได้ข้อมูลดังนี้ ความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ข้อมูลเกี่ยวกับการกู้เงินไปใช้ประโยชน์ในการสร้างงาน ลดรายจ่าย เป็นต้น

5.5 สังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชนบ้านโกรกพัฒนา ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้ ลักษณะความเป็นอยู่การดำรงชีวิตของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ความสามัคคี ความเข้มแข็งของชุมชน การรวมกลุ่มของคนในชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

6.1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 119) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลสัมภาษณ์ หรือการสังเกต เพื่อหาข้อสรุป โดยนำข้อมูลประเภทประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลของหมู่บ้าน นำมาสรุปความ

6.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีทางสถิติ ได้แก่ การใช้ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ย ในแบบรายงาน บร. 1 และบร. 2 เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1.1 บริบทประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยในอดีตเป็นประเทศที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาและยังมีหนี้สินกับต่างประเทศมากมาย ความยากจนของกลุ่มเกษตรกรเป็นปัญหาที่ประเทศได้หาทางในการแก้ไขอยู่ เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มคนยากจนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ และจากปัญหาความยากจนของชาวไร่ชาวนาซึ่งเป็นผลมาจากภาวะทางเศรษฐกิจและการพัฒนาด้านการศึกษาความรู้ความสามารถไม่สามารถพัฒนาให้เป็นไปตามที่คาดไว้ได้ เพราะการพัฒนาในแต่ละด้าน ต้องมีการลงทุนมาก เมื่อขาดความรู้ ความสามารถ ก็จะส่งผลให้คุณภาพของผลผลิตไม่ดี การส่งออกสู่ต่างประเทศจึงมีการกดราคา และนับจากวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นมา คนไทยเหมือนตกอยู่ในห้วงแห่งฝันร้ายจากสงครามค่าเงินบาทดิ่งลงเหวหลังการปล่อยค่าเงินลอยตัว ตามมาด้วยการปิดตลาดเงินทุนหลักทรัพย์ การล้มละลายของบริษัทที่ไปกู้เงินจากต่างประเทศ รัฐบาลไทยต้องเข้าไปค้ำประกันเงินกู้ภาคเอกชน กระทั่งในที่สุดต้องเข้าโครงการ IMF อันเป็นเหตุให้ประชาชนภาคเอกชนทุกชั้นทุกหนหน้าจากมาตรการของ IMF วิฤตเศรษฐกิจคราวนี้บอกอะไรแก่สังคมไทยได้บ้าง ที่ผ่านมานักเศรษฐศาสตร์ของไทยขาดความรู้ในส่วนไหนจึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ไม่แม้กระทั่งจะสำเนียงถึงภัยอันตรายที่กำลังก่อตัวขึ้นจากเศรษฐกิจฟองสบู่

เมื่อก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเราพูดถึงความยากจนระดับบุคคลว่าจะทำอย่างไรให้คนทุกคนมีพอที่จะใช้ ผลผลิตรวมของประเทศสร้างรายได้จากผลผลิตไปรวมอยู่ที่คนกลุ่มหนึ่ง ไม่กระจายไปสู่คนส่วนใหญ่ ก็คือปัญหาการกระจายรายได้ เราพยายามเรียกร้องให้แก้กันตรงนี้ แต่แล้ววิกฤตก็เกิดขึ้น ไม่ใช่แค่คนส่วนใหญ่ในประเทศเท่านั้นที่ยากจน แต่ความยากจนคลุมไปถึงประเทศกลายเป็นประเทศที่ยากจน ซึ่งพยายามแก้ไขกันอยู่ ด้วยความหวังว่าจะฟื้นจากวิกฤตนี้ แต่การแก้ไขกลับไม่ทันสิ่งที่เกิดขึ้น ถ้าเอาสิ่งที่หามาได้ไม่พอกับที่จะต้องนำไปเป็นตัววัด ถึงตอนนี้ความยากจนได้ขยายจากระดับบุคคล ระดับประเทศ ไปเป็นระดับโลกแล้ว โลกเราตอนนี้กำลังยากจน มีรายงานผลการวิจัยชิ้นหนึ่งออกมาเมื่อปลายเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ว่าโลกกำลังจะแย่ เป็นผลวิจัยขององค์การรีดีไฟนิ่ง โพรเกรสส์ (Redefining Progress) ซึ่งเป็นองค์กรด้านนิเวศวิทยาในรัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐ การศึกษาวิจัยดังกล่าว เป็นการศึกษาที่ได้มาจากโมเดลของการบริโภคพลัง

งาน ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เป็นรายปีของมนุษย์ ประเด็นสรุปของผลวิจัยชิ้นนี้คือ โลกจำเป็นต้องใช้เวลาประมาณ 14 เดือนสำหรับการฟื้นฟูสิ่งที่มนุษย์บริโภคไปในช่วงเวลา 12 เดือน หมายความว่ามนุษย์ใช้ทรัพยากรมากกว่าที่โลกผลิตได้ ผลิตถึง 14 เดือน ใช้หมดเพียงแต่ใน 12 เดือน ระยะยาวยูเอ็น มาร์ส แวกเกอร์น่าเจต หัวหน้าโครงการวิจัยระบุว่า ในปี พ.ศ.2504 การบริโภคของมนุษย์มีอัตราส่วนร้อยละ 70 ของศักยภาพในการผลิตทรัพยากรขึ้นใหม่ของโลก โดยการศึกษาคำนวณดังกล่าวเป็นการนำเสนอหลักฐานที่บ่งชี้ว่าการบริโภคของมนุษย์มีมากเกินไปกว่ากำลังผลิตของธรรมชาติมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 แบบนี้เรียกว่าโลกขาดทุนสะสมมาตั้งแต่ปี 1980 แล้ว โลกเรามีสัตว์ต่าง ๆ มากมาย แต่มนุษย์อย่างเดียวใช้ทรัพยากรไป 70 เปอร์เซ็นต์ แบบนี้ไปโทษสัตว์อื่นไม่ได้แน่ คำถามก็คือ มนุษย์ขาดแคลนจนต้องใช้ทรัพยากรที่โลกผลิตมากมายขนาดนั้นหรือ ลองมองไปในบ้าน จับตาที่ข้าวของเหลือกินเหลือใช้ ซื้อมาเก็บไว้เฉย ๆ

ถ้าจะย้อนถึงเหตุการณ์หลังประกาศปล่อยค่าเงินบาทลอยตัว วันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงมาปิดที่ระดับ 28.10 บาท ส่วนดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์ปิดที่ระดับ 569.37 จุด ฐานะของประเทศช่วงนั้น ง่อนแง่นเต็มทน โดยนักลงทุนต่างประเทศขนเงินออก ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจแทบไม่เหลือ และประเทศก็เต็มไปด้วยปัญหาหนี้สิน ภาระหนี้ต่างประเทศเมื่อสิ้นปี 2540 มีจำนวนทั้งสิ้น 109.276 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยแยกเป็นหนี้ภาคเอกชนประมาณ 85.194 ล้านดอลลาร์ หนี้ภาครัฐจำนวน 24.082 ล้านดอลลาร์ ปัจจุบันแม้ยอดหนี้ต่างประเทศจะลดเหลือเพียง 64.394 ล้านดอลลาร์ โดยเป็นหนี้ภาคเอกชน 37.667 ล้านดอลลาร์ และหนี้ภาครัฐ 26.727 ล้านดอลลาร์ แต่ปัญหาหนี้ภาคสถาบันการเงินก็ยังไม่จบ และหนี้สาธารณะก็พุ่งขึ้นกว่า 3 ล้านบาท หรือประมาณ 60% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) ส่วนอัตรากาเรจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีตัวเลขการเติบโตสูง หลังเกิดวิกฤตฟองสบู่ เศรษฐกิจมีอัตราการเติบโตที่ติดลบ จากที่เคยโต 9.% ของจีดีพีในปี 2538 และโต 6% ในปี 2539 แต่ปี 2540 หล่นมาติดลบ 1.4% และปี 2541 ติดลบ 10.6% ก่อนจะเริ่มกระเตื้องขึ้นในปี 2542 โดยเศรษฐกิจโต 4.5% ปี 2543 โต 4.7% และหล่นวูบเหลือโต 1.7 ในปี 2544 สำหรับไตรมาสแรกปีนี้ เศรษฐกิจโต 3.9% และประมาณกันว่า ในปี 2545 เศรษฐกิจจะโต 3.5-4% ของจีดีพี

เศรษฐกิจไทย

นักเศรษฐศาสตร์กับข้อบกพร่อง

การอภิปรายคราวนี้ ดร.อัมมาร สยามวาลา ได้ทบทวนว่าอดีตที่ผ่านมา นักเศรษฐศาสตร์ไทยบกพร่องตรงจุดไหน จึงคิดอะไร ไม่ออกในช่วง 5 ปี และก่อนหน้านั้น และเรื่องที่ต้องวิเคราะห์

แบ่งออกได้ 3 ช่วง คือ หนึ่ง-ช่วงฟองสบู่และช่วงก่อนหน้า สอง-ช่วงฟองสบู่แตก ตั้งแต่ปลายปี 2539 ถึง 2 กรกฎาคม 2540 สาม-เหตุการณ์หลังจากนั้น

ช่วงที่หนึ่ง อ.อัมมาร กล่าวว่า เราจะเข้าใจวิกฤตเศรษฐกิจไม่ได้ ถ้าไม่เข้าใจกลไกและกระบวนการทำให้เกิดฟองสบู่ ซึ่งยังไม่มีทฤษฎีที่กันเท่าที่ควร ทั้งยังไม่รู้ว่ากระบวนการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ในอัตราร้อยละ 7 ต่อปี เกิดจากสาเหตุอะไร หากเปรียบเทียบกับต่างประเทศตอบได้ว่าเป็นเพราะเทคโนโลยี แต่เมืองไทยหากำตอบยาก ทิศอาร์โอเคยศึกษาเกี่ยวกับการเรื่องนี้ และพบว่าอัตราการขยายตัวเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นของผลิตภาพโดยรวม แต่ถ้าดูเศรษฐกิจเป็นรายภาคแล้ว ภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นตัวนำเศรษฐกิจกลับมีค่าเป็นศูนย์ ภาคบริการติดลบ ส่วนภาคเกษตรมีผลิตภาพที่เพิ่ม

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าอัตราการขยายตัว เกิดจากการโอนทรัพยากรภาคเกษตรมายังภาคอุตสาหกรรมและบริการเป็นโยกย้ายถ่ายเททำให้รายได้ต่อหัวของประชากรสูงขึ้น โดยไม่มีแรงกระตุ้นจากข้างนอก ข้อสังเกตประการต่อมา เรามีอัตราการออมและการลงทุนค่อนข้างสูง ด้านหนึ่งฟุ่มเฟือย แต่อัตราการออมยังสูงอยู่เป็นปัญหาระดับสถิติว่าควรเชื่อหรือไม่ รวมทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกที่แปรจากเงินออมไปสู่เงินลงทุน ซึ่งเป็นข้อบกพร่องในการทำความเข้าใจของนักเศรษฐศาสตร์ ในระดับปฏิบัติเรารู้ว่าถ้าไม่มีการส่งออก เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวจากแต่ตัวเลขการส่งออกในปี 2539 นั้นไม่ได้เพิ่มขึ้น “ถ้าไม่ได้คำตอบเกี่ยวกับการออมและการลงทุน เราก็คงจะไม่เข้าใจปัญหาที่ระบบธนาคารและการเงินมีอยู่ในปัจจุบัน”

“บรรษัทภิบาล” มีปัญหา

ช่วงที่สอง ก่อนวิกฤตในตลาดการเงินของโลกขณะนั้น มีการรวบรวมเงินมากองใหญ่ เมื่อเทียบกับขนาดเศรษฐกิจไทยมันมหึมาว่ามาก และการตัดสินใจของคนไม่กี่คนได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงนั่นเป็นสิ่งที่คาดไม่ถึง คือเราไม่เข้าใจการทำงานของเศรษฐกิจระดับโลกดีพอ สัดส่วนเศรษฐกิจของไทยมีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ความเหลื่อมล้ำนี้ส่งผลในระดับปฏิบัติ สิ่งที่ทำให้ตั้งตัวไม่ติดและมีปัญหามาก อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงค่าเงินคือ คาดไม่ถึงว่าค่าเงินจะร่วงไปมาก เงินสำรองหายไปจนเป็นศูนย์ ผลที่ตามมาทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จะได้อันไม่ดีพอคือผลกระทบต่อธุรกิจและธนาคารจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของงบดุล โดยทั่วไปนักเศรษฐศาสตร์เคยชินกับตัวแปรที่มีลักษณะเป็นกระแส เร เล่นกับงบดุลไม่เป็น (ทรัพย์สิน ความมั่งคั่ง หนี้สิน) เราว่าการซื้อ-ขาย หมุนเวียนของเงิน เป็นตัวสร้างรายได้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เมื่อเกิดปัญหาในระดับงบดุล นักเศรษฐศาสตร์อาจมองว่าไม่สำคัญนัก แต่ “งบดุล” เป็นตัวจักรผลักดันทุกอย่าง งบดุลของเกือบทุกบริษัทมีปัญหาโดยเฉพาะที่กู้เงินจากต่างประเทศ

บางเวลาเงินบาทลงไปถึง 50 กว่าบาท/ดอลลาร์ แม้กระทั่งบริษัทใหญ่ ๆ อย่างปูนซิเมนต์ไทย ก็อยู่ในภาวะล้มละลายในตอนนั้น

เมื่อทั้งระบบเกิดปัญหา เราไม่ทราบว่าจะควรทำอย่างไร เพราะไม่มีประสบการณ์หรือนักเศรษฐศาสตร์ทั่วโลกไม่มีการวิเคราะห์ดีพอที่จะทำให้เราเข้าใจปัญหาได้ หน่วยงานที่สร้างปัญหาทางนโยบายมากที่สุดคือ “ธนาคาร” และกลายเป็นปัญหาใหญ่ในการดำเนินการรักษาเมื่อหลายปีแล้ว ธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ รมว.คลัง ผู้ดำเนินนโยบาย ได้เอาตัวเองไปสังเวกรื่องนี้เป็นปัญหาที่ต้องเยียวยาเพราะรัฐบาลไม่สามารถปล่อยปละละเลยธนาคารได้ แต่การแก้ปัญหามันกลายเป็นเรื่องยากแม้ว่างบดุลไม่ได้สร้างรายได้ แต่ได้สร้างสิทธิและการมีกรรมสิทธิ์ในส่วนต่าง ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตคือ ต้องเปลี่ยนมูลค่าในงบดุลของแต่ละบริษัทโดยผลการซึ่งทุกคนไม่ยอม และเราไม่มีกระบวนการทางความคิดที่จะทำให้เรื่องพวกนี้ปลอดภัยจากปัญหาทั้งยังอมพะนำตลอด

ประเด็นต่อมา “กับดักสภาพคล่อง”

พิจารณาจากพฤติกรรมผู้บริโภครายได้อัตราดอกเบี้ยต่ำ เขาใช้จ่ายกันอย่างฟุ่มเฟือยซื้อบ้าน-รถ แสดงว่าผู้บริโภคไม่ได้ติดกับดักสภาพคล่อง ๆ เกิดเฉพาะในสถาบันการเงิน และตราใบคงคลังยังไม่เคลียร์ก็มีปัญหา จุดบดพร่องอีกประการหนึ่งที่คาดไม่ถึงคือเราลดค่าเงินแต่อัตราเงินเฟ้อค่อนข้างต่ำ เรื่องนี้สะท้อนอีกหลายอย่าง อธิบายได้ว่า เราไม่ได้เป็นประเทศเดียวที่ลดค่าเงิน ประเทศอื่นก็ลดพร้อมกัน ทำให้เราได้ซัพพลายของสินค้าจากเพื่อนบ้านมากพอสมควร แต่สหรัฐกลับได้ประโยชน์ มูลค่าเงินดอลลาร์เพิ่มขึ้น ซึ่งยังไม่มีใครวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้ดอลลาร์แพงขึ้น

ประเด็นสุดท้าย เพื่อจะเข้าใจได้ว่าเศรษฐกิจของเราจะเดินหน้าไปอย่างไร เราต้องเข้าใจว่าซัพพลาย ไซด์ (supply side) เป็นอย่างไร เศรษฐกิจเรากระเตื้องขึ้นอย่างอ่อนแอ ด้วยการใช้จ่ายของผู้บริโภค แต่ยังไม่มีการลงทุนเกิดขึ้น เรื่องนี้มี 2 ปัจจัยหลักที่พุดถึงกัน คือธนาคารไม่ยอมปล่อยกู้ หรือเรามีกำลังการผลิตที่สูงเกินไป สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นโจทย์ที่ต้องแสวงหาและย้ำว่า เรายังเข้าใจถึงกระบวนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศน้อยมาก การพยากรณ์เศรษฐกิจจึงทำได้แค่เพียงระยะสั้นเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป หลังวิกฤตเศรษฐกิจไทย นับตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2540 จนถึงปัจจุบัน พบว่า ปัญหาที่ยังเหลือค้างอยู่ และจะเป็นปัญหาที่มีอยู่ต่อไปอันจะส่งผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยคือปัญหานี้สินและทรัพย์สิน (งบดุล) ของภาคสถาบันการเงิน ที่ยังมีหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) คั่งค้างอยู่ในบัญชีจำนวนหนึ่ง และในการอภิปรายของ อ.อัมมาร ได้ทิ้ง

คำถามไว้ให้นักเศรษฐศาสตร์ต้องใคร่ครวญหลายประเด็น ซึ่งนักวิชาการที่เห็นด้วย และมีคำอธิบายในข้อสงสัยนี้ คือ รศ.ดร.สุวินัย ภรณวลัย คณะเศรษฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ โดยออกตัวว่าขออธิบายในทางเศรษฐศาสตร์การเมือง

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

นโยบายของรัฐบาล จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 5244 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยนั้น ในหลายประเด็นมีนโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง ตัวอย่างเช่น นโยบายการสร้างรายได้ นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1.1 นโยบายการสร้างรายได้ ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้วยการสร้างรายได้โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตามเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชนในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค นำผลผลิตที่เหลือออกจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินธุรกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

รัฐบาลสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของทักษะที่ เพื่อกระจายโอกาส กระจายความเสี่ยงและฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านการบริการ

1.1.1 ด้านการเกษตร ประกอบด้วย การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรโดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ทำกินโดยการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

1.1.2 ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีแนวนโยบายหลายๆ ด้าน ดังนี้

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในการผลิตภาคอุตสาหกรรมคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาของไทย ศักยภาพทางการผลิตและการตลาด
2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
3. พัฒนานวัตกรรมและแรงงานภาคอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา

4. ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ
 5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงินรวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานกองทุนร่วมทุน
 6. สนับสนุนให้เกิดการประกอบการใหม่ๆ
- 1.1.3 ด้านบริการและการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริม คุณภาพและมาตรฐานในการให้บริการ และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและท่องเที่ยวโดย
1. พัฒนาภาคบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน เร่งรัดผู้ประกอบการให้มีความรู้ ทักษะด้านภาษา มาตรฐานการบริการและการจัดการ
 2. ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยแรงฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประจัญหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก

1.2 นโยบายด้านพาณิชย์ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ให้มีความเข้มแข็ง พร้อมๆ ไปกับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว ได้ดำเนินการดังนี้

1. คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) จึงอนุมัติปรับปรุงกฎหมายเพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เป็นธนาคาร
2. มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME
3. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME
4. ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SME

(อ้างอิง ชูวิชากรจัดการและการวางแผนธุรกิจ หน้า 223-224)

1.1.3 รัฐบาลกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

บัญชีเดินสะพัดขาดดุลรอบ 56 เดือน

ดร.อัญญา กล่าวว่ ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐส่วนดุลการ

ชำระเงินเกินดุล 295 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในเดือนเมษายน ธปท.มีการชำระหนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF Packages) 0.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ถือเป็นข่าวร้ายที่ดุลบัญชีเดินสะพัดในเดือนเมษายนขาดดุลเป็นครั้งแรกในรอบ 56 เดือน โดยเดือนสุดท้ายที่มีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคือ สิงหาคม 2540 ซึ่งสิ่งที่ ธปท.หวังก็คือภาคการส่งออกแม้จะขยายตัวแต่มูลค่าก็ไม่ถึง 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพราะ มีปัจจัยด้านราคาสินค้าเป็นตัวฉุด นอกจากนี้กรณีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงที่เศรษฐกิจยังไม่แข็งแรงพอจะเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจ ถ้าการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดนั้นเป็นการขาดดุลที่เกิดจากการนำเข้าสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค แต่ถ้าถามว่าเป็นแนวโน้มตัวเลขดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นไปในทิศทางใดไม่สามารถตอบได้ในขณะนี้

ทั้งนี้ตามหลักสากลแล้ว การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่เป็นอันตรายต่อประเทศนั้นคือ การขาดดุลเกินกว่า 3% ของ GDP ต่อปี ดังนั้นจึงไม่น่ากังวลมากนักในขณะนี้ เพราะ 3% ของ GDP ของไทย คือ 3,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งในเดือนเมษายนไทยขาดดุลเพียง 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐและในช่วง 4 เดือนแรกของปีดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุลอยู่

(การเงินการธนาคาร ปีที่ 21 ฉบับที่ 24 มิ.ย.2545 :76)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1. สภาพที่มีป่าไม้ลดลงทำให้เกิดมลพิษต่างๆ เช่น น้ำเสีย ฝนแล้ง
2. การปนเปื้อนของสารเคมีในอาหาร เช่น พืช ผัก ผลไม้อาหารต่างๆ
3. สภาพทางภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงของโลกที่ร้อนและแห้งแล้ง ขาดน้ำในการทำการเกษตรกรรมและการบริโภค
4. สภาพมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม จากควัน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

คนไทยกับการจัดการหนี้

(ข่าวรวมคำแหง:8-14 เม.ย. 2545) สถานภาพของประเทศไทยในบัญชีรายชื่อของธนาคารโลกก็ดี หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ก็ดี เราอยู่ในฐานะเป็น “ลูกหนี้” หรือ debtor ของสถาบันการเงินทั้งสองแห่งนี้ ซึ่งก็เป็นเหมือนกับประเทศส่วนใหญ่ในโลก รายการหนี้สินของประเทศเราจะปรากฏอยู่ในยอดหนี้ต่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 2.9 ล้านล้านบาท (คิดจาก 44 บาทต่อดอลลาร์) หนี้จำนวนนี้ แม้ว่าจะไม่ทำให้เราถูกจัดอยู่เป็นประเทศหนี้สินล้นพ้นตัว แต่ก็นับว่า นักหนาสาหัสอย่างชนิดที่คนไทยในเมือง จะต้องตระหนักในฐานะเป็นผู้ที่มีส่วน

ก่อนนี้ก่อนหมิ่นนี้ และควรหันมาร่วมกันคิดว่า จะจัดการแก้ไขปัญหานี้อย่างไรดี จึงจะไม่เป็นการโยนภาระไปให้คนไทยในชนบทอย่างไม่เป็นธรรม

อีกทั้งทุกครั้งที่มีการกล่าวถึงภาวะหนี้สินในประเทศ ปัญหานี้ที่มักจะหยิบยกมากล่าวอ้างถึงเสมอๆ ก็คือ ปัญหา NPL (non-performing loan) ซึ่งหมายถึงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หนี้ประเภทนี้จากภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การค้า และการบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันมียอดอยู่ที่ประมาณ 5 แสนล้านบาทเศษ ซึ่งเป็นหนี้จำนวนสูงราว 1 ใน 4 ของ GDP นี้เองที่สถาบันการเงินเอกชนประเมินว่าเป็นตัวจุดรั้งการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งๆ ที่ หนี้จำนวนมหาศาลเหล่านี้ ล้วนเกิดมาจากความผิดพลาดในการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินทั้งสิ้น ซึ่งภาระหนี้ควรตกแก่ภาคธุรกิจ ไม่ใช่ผลักมาเป็นหนี้ของกองทุนฟื้นฟูมากมายดังเช่นที่เป็นอยู่

สำหรับประเทศไทยของเรา ซึ่งมีหนี้ต่างประเทศรวมทั้งสิ้นราว 2.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของ GDP แน่่อนที่สุดว่า ภาระหนี้ต่างประเทศจำนวนนี้ จะทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะหนี้ไปอีกนานหลายปี โดยที่เราคงไม่อาจคาดหวังให้เจ้าหนี้มายกหนี้ให้เราเป็นแน่ เพราะประเทศเรามีศักยภาพพอที่จะใช้หนี้ได้ เพียงแต่ว่าในการชำระหนี้ นั้น หากเป็นหนี้ภาครัฐ รัฐบาลจะต้องไม่ผลักภาระไปยังประชาชนผู้ยากไร้มากเกินไปโดยเฉพาะ เกษตรกรซึ่งมักจะมีหนี้สินมากเป็นทุนอยู่แล้ว

(โลกเศรษฐกิจ:รศ.เสรี ลีลาชัย หน้า7,8-14 เม.ย.45)

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่น

สังคมไทยมีความอ่อนแอในเรื่องใหญ่ๆ ถึง 5 ประการ คือ

1. ความอ่อนแอทางศีลธรรม

ความอ่อนแอเป็นเรื่องสำคัญที่กำหนดความสำเร็จในเรื่องอื่นๆ แต่ถ้าศีลธรรมอ่อนแอแล้วย่อมนำไปสู่ภาวะวิกฤตในทุกเรื่อง ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธที่จริง แต่มีปัญหาศีลธรรมมาก การลักขโมยมีอยู่ทั่วถึงทั่วประเทศ การคอร์รัปชั่นระดับชาติ การฆ่ากันตายเคยมีอัตราสูงเป็นที่สองในโลก รวมทั้งการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี การทำลายสิ่งแวดล้อม การเห็นแก่ประโยชน์ความเชื่อถือ กระทั่งเศรษฐกิจ เพราะความเชื่อถือได้เป็นทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คนไทยยังขาดจิตสาธารณะ หรือ Public Mind ยังมีจิตคับแคบ เห็นแก่ตัว เห็นแก่พรรคพวก ทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ได้อย่างสมดุล การขาดความสมดุลก็คืออาการป่วย ซึ่งจะต่อไปเป็นวิกฤต

2. ความอ่อนแอทางปัญญา

สังคมไทยมีวัฒนธรรมอำนาจมากกว่าวัฒนธรรมปัญญา นิยมใช้ความเห็นมากกว่าการสร้างความรู้ การศึกษาก็เน้นท่องจำมากกว่าการทำ การคิด การสร้างความรู้ สื่อมวลชนก็ถูกใช้ไปในทางกระตุ้นกิเลสตัณหาทางวัตถุนิยมมากกว่าการสร้างปัญญา การค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างความรู้ เพื่อเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์มีน้อยมาก สังคมทั้งสังคมจึงอ่อนแอทางปัญญาจะว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางปัญญาก็ได้ ความอ่อนแอทางปัญญาทำให้ไม่สามารถระดมสติปัญญาในสมมุติได้ จึงเจ็บป่วยและวิกฤต

3. ความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจของเราเป็นระบบที่ทอดทิ้งและทำลายเศรษฐกิจของฐานล่างให้อ่อนแอ มีส่งเสริมคนส่วนน้อยข้างบนให้มีเงินมาก แต่เศรษฐกิจข้างบนก็ไม่ใช่เศรษฐกิจจริง แต่เป็นเศรษฐกิจเทียม ที่ยกย้ายถ่ายเทเงินกำไรกัน มากกว่าเป็นการผลิตทางเศรษฐกิจจริงๆ มีความฉ้อฉล คดโกง เอาเปรียบสูง ปราศจากการค้นคว้าวิจัยให้เข้มแข็งทางปัญญา และพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง

ในเมื่อระบบเศรษฐกิจมีลักษณะเช่นนี้ คือฐานล่างอ่อนแอ ข้างบนมีความเทียมและฉ้อฉล ระบบทั้งระบบจึงอ่อนแอจนพังทลายลง เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปัจจุบัน

4. ความอ่อนแอของระบบรัฐ

ระบบรัฐซึ่งประกอบด้วยระบบการเมืองและระบบราชการอ่อนแอยิ่ง เพราะขาดความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ขาดปัญญา และมีการคอร์รัปชันสูง อำนาจอ้างอ้างนั้นปกคลุมไปทั่วทุกปริมณฑลของสังคม ในเมื่ออำนาจอ้างอ้างไม่ถูกต้องย่อมส่งผลเสียอย่างทั่วถึงทุกๆ มิติ ทั้งเรื่องศีลธรรม เรื่องปัญญา เรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความอ่อนแอของระบบรัฐจึงเป็นต้นเหตุสำคัญของวิกฤตการณ์

5. ความอ่อนแอของสังคม

โครงสร้างทางสังคมไทย เป็นโครงสร้างทางคิง คือเป็นความสัมพันธ์กันเชิงอำนาจ ระหว่างคนข้างบนที่มีอำนาจกับคนข้างล่างที่ไม่มีอำนาจ เป็นนายกับไพร่ หรือเป็นเจ้านายกับลูกน้อง คนมีอำนาจข้างบนจะดึงสิ่งต่างๆ จากคนข้างล่างไปเข้าตัว ทั้งเศรษฐกิจและเกียรติยศ คนข้างล่างจะไม่มีเกียรติและยากจน เมื่อคนข้างล่างถูกบีบบังคับเอาเปรียบก็จะเก เช่น หนีงาน ขโมยของหลวง และแสวงหาผู้อุปถัมภ์ กลายเป็นสังคมอุปถัมภ์ ผู้คนคิดพึ่งพาผู้อื่น ไม่คิดพึ่งตัวเอง

(อ้างอิง บุทธศาสตร์ชาติ หน้า 5 - 8)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านิยมคนไทย

(รวมพลัง :10 มิ.ย.2545) ยูพาพรตัวเลขเศรษฐกิจที่ประเมิน โดย IMF ซึ่งได้กล่าวว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังดีขึ้นทางรัฐบาลของท่าน ๆพณฯ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ก็ตอกย้ำว่าทาง รัฐบาลได้พยายามแก้ไขและแนวโน้มดีขึ้นจึงทำให้คนไทยบางกลุ่ม บางคน บางพวก ลืมความหลัง จากภาวะเศรษฐกิจที่ทรุดตัวลงในอดีต เริ่มที่จะมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซื่อของสุรุษสุรายจากตัวเลข ของสินค้านำเข้าปรากฏว่า ตัวเลขที่น่าตกใจในการนำเข้าคือ สุรา และเครื่องสำอางค์ ซึ่งมีการนำเข้า สูงมากเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัวเลขติดลบ และกระแสเงินสดต้องไหลออกก่อนข้างสูงมาก จึงทำให้ นำเป็นห่วงอย่างยิ่งต่อค่านิยมในสินค้าต่างประเทศ นอกจากสินค้าเหล่านี้แล้ว ยังปรากฏตัวเลขว่า คนไทยได้เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศก่อนข้างสูงในช่วงปิดภาคเรียน จึงทำให้เป็นห่วงอย่างยิ่ง กับทัศนคติของลูกหลานไทยในอนาคตที่จะพุ่งเพื่อตามบรรพบุรุษที่สั่งสอนและทำให้ตกเป็นทาส ของความฟุ่มเฟือย สุดท้ายค่านิยมผิดๆ ก็จะติดตัวจนกระทั่งมีผลต่อตนเองและประเทศชาติ จะต้อง เปลี่ยนทัศนคติก่านิยมให้กับท่านเอง และลูกหลานของท่านไม่เช่นนั้น วิกฤตการณ์เช่นนั้น อาจจะ ต้องมาถึงท่าน เนื่องจากประเทศไทยยังเป็นประเทศยากจน มีหนี้สาธารณะก่อนข้างสูงถึงแม้ว่าท่าน เป็นมหาเศรษฐี แต่ท่านจะพบกับความลำบากหากประเทศของท่านตกอยู่ในภาวะวิกฤตจะด้วย ประสพการณ์ที่น่าสงสัการตกเป็นทาสของประเทศอื่นๆ โดยไม่รู้ตัวเนื่องจากมีค่านิยมและทัศนคติ ต่อสินค้าต่างประเทศ

(ยูพาพร:2545) “แวดล้อมเศรษฐกิจการเมืองและสังคม” รวมพลัง มิถุนายน 2545,หน้า 10

1.2 บริบทหมู่บ้าน

1.2.1 ประวัติหมู่บ้าน

บ้านหนองไช้ น้ำ ไม่มีใครทราบประวัติศาสตร์ที่แน่นอน เป็นเพียงเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่า เป็นหมู่บ้านที่มีความเก่าแก่มาก เชื่อกันว่าเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2418 หรือประมาณ 126 ปี หรืออาจจะมื อายุมากกว่านั้น ส่วนชื่อหมู่บ้าน คือ ชื่อของพืชน้ำชนิดหนึ่ง ที่มีอยู่มากในหมู่บ้านในขณะนั้น และ พืชชนิดนี้ สามารถนำมาทำเป็นแกงได้ ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ รู้จักและเรียกติดต่อกันมา จนถึงทุกวันนี้หมู่บ้านหนองไช้ น้ำขณะนั้นมีจำนวนสมาชิกไม่มากนักแต่จะมีการพึ่งพาช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี เพราะสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสมัยนั้น ยังไม่เจริญด้าน กมนาคนยังใช้เกวียนในการขนส่ง การทำการเพาะปลูกยังใช้วิธีแบบเก่า ๆ คือ ใช้แรงงานสัตว์ ผล ผลิตที่ได้ก็มีปริมาณน้อย บวกกับสภาพภูมิอากาศร้อนและแห้งแล้ง การชลประทานยังมีไม่ถึง

ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ยากจน แต่ทุกคนมีความขยันอดทน ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างเพื่อนบ้านด้วยกัน

การตั้งถิ่นฐาน

ไม่มีหลักฐานที่แน่นอนในการตั้งถิ่นฐาน แต่จะเป็นที่ทราบกันดีว่า คนกลุ่มแรกที่เข้ามาจะเป็นคนจีนหรือเจ๊ก พวกเขาย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน โดยย้ายมาจากบ้านจอหอ การตั้งบ้านเรือนจะอยู่เป็นหย่อม ๆ ไม่ห่างกันมากนัก แต่จะมีเฉพาะญาติพี่น้องและจะอยู่รวมกันแบบครอบครัวขยายหรืออยู่ร่วมกันระหว่าง พ่อแม่ พี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ก็จะอยู่รวมกันเป็นบ้านหลังใหญ่ โดยบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนจะตั้งอยู่บนที่สูง เช่น เนินและไม้ไกลจากแหล่งน้ำมากนัก

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

การขยายตัวของประชากร

การขยายตัวของประชากรเป็นไปอย่างรวดเร็ว เมื่อมีการย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมากขึ้น การขยายตัวของประชากรก็เพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งประชากรบางกลุ่มที่ออกไปหางานทำในต่างถิ่นกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน คนในสมัยนั้นยังไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิดทำให้บางครอบครัวมีลูกมากเกินไปและการขยายตัวของประชากรก็เพิ่มมากขึ้น

การขยายตัวของชุมชน

สมัยก่อนชุมชนบ้านหนองไข่น้ำ มีชุมชนเดียวต่อมาได้แบ่งและขยายตัวและเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นและแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ตามระแวกของการสร้างบ้านโดยจะเรียกติดปากว่า ชุม จะมีชุมชนหนองขนาк ชุมหนองคู ชุมโนนอีแซว ชุมกลางบ้าน โดยจะเรียกตามลักษณะเด่นที่อยู่ใกล้ที่สุด เช่น หนองน้ำ หรือบ่อน้ำ

ระบบนิเวศน์ของชุมชน

- ทำเลที่ตั้ง

บ้านหนองไข่น้ำมีทำเลที่ตั้งที่ดีมากเพราะการคมนาคมที่สะดวกมีถนนลาดยางผ่านหมู่บ้าน และรถประจำทางวิ่งตลอดทั้งวัน สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินราบทำให้น้ำไม่ท่วม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทำเกษตร เช่น การปลูกข้าว ลักษณะภูมิอากาศดี ฝนตกต้องตามฤดูกาล ไม่ใช่เขตขาดฝน

- อาณาเขตติดต่อ

มีอาณาเขตติดต่อกันหลายหมู่บ้าน โดยมีระยะทางจากตัวเมืองนครราชสีมา ประมาณ 27 กิโลเมตร มีอาณาเขต ทางทิศตะวันออกติดกับบ้านกระโดนและบ้านสนวน ทางทิศตะวันตกติดกับบ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 1 ทิศเหนือติดกับหมู่บ้านพิงรี ส่วนทิศใต้ติดกับทุ่งนา

- สภาพที่ดิน

สภาพที่ดินเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งไม่ค่อยเหมาะกับการเกษตร เช่น การทำนา และมีดินเค็ม และส่วนใหญ่การปลูกพืชของชาวบ้านจะปลูกแต่พืชชนิดเดียวไม่ค่อยมีการหมุนเวียนปลูกพืชทำให้คุณภาพของดินเสื่อมคุณภาพและเก็บน้ำไม่ค่อยอยู่การปลูกพืชจึงไม่ค่อยได้ผล

- ป่าไม้

ป่าไม้ในเขตหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นเพียงไม้ที่ปลูกไว้มานานแล้วในรั้วบ้านซึ่งมีจำนวนน้อยเพราะพื้นที่อยู่อาศัยมีจำนวนจำกัด ป่าไม้ที่เคยมีอยู่แล้ว ถูกโค่นเพื่อทำเป็นที่ปลูกสร้างบ้านเรือนเป็นส่วนใหญ่ทำให้ป่าไม้ในหมู่บ้านมีน้อยมากและจะมีต้นไม้ที่หาง่าย เช่น ตะโก มะขาม สะเดา มะขามเทศ ต้นกอไผ่ ต้นยูคาลิปตัส ต้นไม้เหล่านี้จะมีอยู่ในรั้วบ้านของชาวบ้าน บ้านละต้นสองต้นเท่านั้น

- แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้านที่ใช้ในการบริโภคคือ สระบึงรี มีการทำน้ำประปาแจกจ่ายให้ชาวบ้านได้ใช้ตลอดทั้งปี แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนาจะได้จาก กรมชลประทานปล่อยมาให้ตามเมืองและมีเพียงพอบ้างไม่พอบ้างเมื่อถึงฤดูทำนา ส่วนน้ำที่ใช้ในการบริโภคได้จากน้ำฝนที่ชาวบ้านเก็บไว้ในฤดูฝนและสามารถเก็บไว้กินได้ตลอดทั้งปี

- ระบบสาธารณสุขปก

เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งที่ดี ส่งผลให้ระบบสาธารณสุขปกที่มีไว้รองรับความสะดวกสบายของชาวบ้าน เช่น มีถนนตัดผ่าน มีรถประจำทางวิ่ง มีไฟฟ้า น้ำประปา ท่อถึง โรงเรียน วัด และสถานีอนามัย ภายในหมู่บ้านยังไม่มีเพราะเพิ่งจะแยกหมู่บ้าน แต่จะไปใช้บริการที่บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 1 ซึ่งเมื่อก่อนเคยเป็นหมู่บ้านเดียวกัน

1.2.3ภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประชากร

อาชีพทำนา	90 ครอบครัว	รับราชการ	3 ครอบครัว
ค้าขาย	6 ครอบครัว	รับจ้าง	23 ครอบครัว

ในชุมชนมีร้านค้า 6 แห่ง โรงเรียน 2 แห่ง มีพื้นที่ทำการเกษตร 591 ไร่ (เป็นพื้นที่

นาทั้งหมด

ผลผลิตด้านทำนา ทั้งหมดหมู่บ้านปีละ 1,000 เกวียน ขายไป จำนวน 500 เกวียน
เก็บไว้รับประทาน จำนวน 500 เกวียน ทั้งหมดหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมี ปีละ 400 กระสอบ

รายได้ของประชาชน ในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว โดยประมาณ ดังนี้

10,001 - 20,000 บาท	100	ครอบครัว
20,001 - 20,000 บาท	20	ครอบครัว
30,001 - 50,000 บาท	10	ครอบครัว

1.2.4 ระเบียบสังคมวัฒนธรรม

- ผู้นำการเมืองการปกครอง

ผู้นำของหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้านชื่อว่า ผู้ใหญ่สมศักดิ์ นามโคกสูง มีความรับผิดชอบเสียสละและมีความยุติธรรมเป็นที่เชื่อถือของคนในหมู่บ้าน โดยใช้ระบบการปกครองตามระบบประชาธิปไตย คือ ฟังเสียงข้างมากในการตัดสินใจ และเคารพนับถือ ผู้ที่เป็นหัวหน้า โดยมีคณะของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน คอยช่วยกันสอดส่องดูแลให้ชาวบ้านอยู่กัน อย่างมีความสุข

คณะกรรมการหมู่บ้าน

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
1	นายสมศักดิ์ นามโคกสูง	ผู้ใหญ่บ้าน
2	นายประเทือง มีโพธิ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3	นายอยู่ ตอนโคกสูง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4	นายสุรพงษ์ กอคุณกลาง	สมาชิก อบต.
5	นายแดง ชมโคกสูง	สมาชิก อบต.
6	นางเสมอ ปลั่งกลาง	อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน
7	นางเฉลย ด้านกระโทก	ตัวแทนกลุ่มสตรี
8	นางสาวประภา เสนโคกสูง	ฝ่ายการศึกษา
9	นางเสมอ เริงสนาม	ฝ่ายการคลัง
10	นายธงชัย โนใหม่	ผู้ทรงคุณวุฒิ
11	จสอ.เทพประสิทธิ์ โกมุดกลาง	ผู้ทรงคุณวุฒิ
12	นายเนียม น้อยกรูด	ผู้ทรงคุณวุฒิ
13	นายชริน เสนโคกสูง	ผู้ทรงคุณวุฒิ
14	นายสมเกียรติ กอน้ำวกลาง	ตัวแทนกลุ่มกรรมการ
15	นายถนอม บึงจันอัด	ตัวแทนกลุ่มปศุสัตว์

- วัดและประเพณี

ในสมัยก่อนบ้านหนองไข่น้ำมีอยู่บ้านเดียว เมื่อมีประชากรมากขึ้นจึงแยกหมู่บ้าน ทำให้วัดถูกแยกออกไปอยู่ที่ หมู่บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 1 แต่ชาวบ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7 ยังให้ความสำคัญเคารพเชื่อถือ เมื่อมีงานประเพณีที่เกี่ยวกับวัด ก็จะไปใช้ที่วัดเดิมเพราะหมู่บ้านจะอยู่ใกล้ชิดกัน การนับถือและประเพณีตามหลักของประเทศไทย

เดือน	กิจกรรม / วันสำคัญ
1. เดือนมกราคม	งานปีใหม่ , งานวันเด็ก
2. เดือนกุมภาพันธ์	ตรุษจีน , มาฆบูชา
3. เดือนมีนาคม	กิจกรรมอื่น ๆ
4. เดือนเมษายน	งานสงกรานต์
5. เดือนพฤษภาคม	วันแรงงานแห่งชาติ
6. เดือนมิถุนายน	กิจกรรมอื่น ๆ
7. เดือนกรกฎาคม	วันอาสาฬหบูชา , วันเข้าพรรษา
8. เดือนสิงหาคม	วันแม่
9. เดือนกันยายน	วันออกพรรษา
10. เดือนตุลาคม	วันออกพรรษา
11. เดือนพฤศจิกายน	วันลอยกระทง
12. เดือนธันวาคม	วันพ่อ , วันส่งท้ายปีเก่า

- โรงเรียน

การศึกษาเล่าเรียนของเด็ก ๆ จะมาเรียนที่โรงเรียนหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 1 โดยจะรับนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงชั้น ม. 3 โรงเรียนหนองไข่น้ำ เป็นโรงเรียนที่เก่าแก่มาก ซึ่งสมัยก่อนจะเรียนกันที่วัด พอจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นจึงย้ายมาที่ตั้งขึ้นในปัจจุบัน และมีหลักฐานการตั้งโรงเรียน เมื่อปี พ.ศ.2464 ปัจจุบัน มีครูทั้งหมด 29 คน มีนักเรียนทั้งหมด 629 คน มีอาคารเรียนทั้งหมด 4 อาคาร โรงอาหาร 1 โรง ห้องสมุด 1 ห้อง และ อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง

ชั้นเรียน	ห้อง	จำนวนนักเรียน
ชั้นอนุบาล 1	2	58
ชั้นอนุบาล 2	2	59
ป. 1	2	47
ป. 2	2	54
ป. 3	2	66
ป. 4	2	59
ป. 5	2	58
ป. 6	2	47
ม. 1	2	71
ม. 2	2	56
ม. 3	2	54
รวม	22 ห้อง	629

- สุขภาพอนามัย

ด้านสุขภาพอนามัย มีการดูแลและป้องกันโดยการตั้งศูนย์สุขภาพและอนามัยขึ้นภายในหมู่บ้าน โดยกลุ่มแม่บ้าน (อ.ส.ม.) จะช่วยกันให้ความรู้และเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับชาวบ้านและยังมีสถานอนามัยบ้านหนองไข่น้ำ ที่คอยให้ความช่วยเหลือโดยจะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอยู่ประจำที่อนามัย โดยทางสถานอนามัยเองก็ยังคงเป็นผู้แนะนำ เผยแพร่ข่าวสารด้านการป้องกัน และรักษาสุขภาพอนามัยของชาวบ้าน โดยเฉพาะการรักษาตัวเองไม่ให้มีโรคภัยไข้เจ็บ

อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน

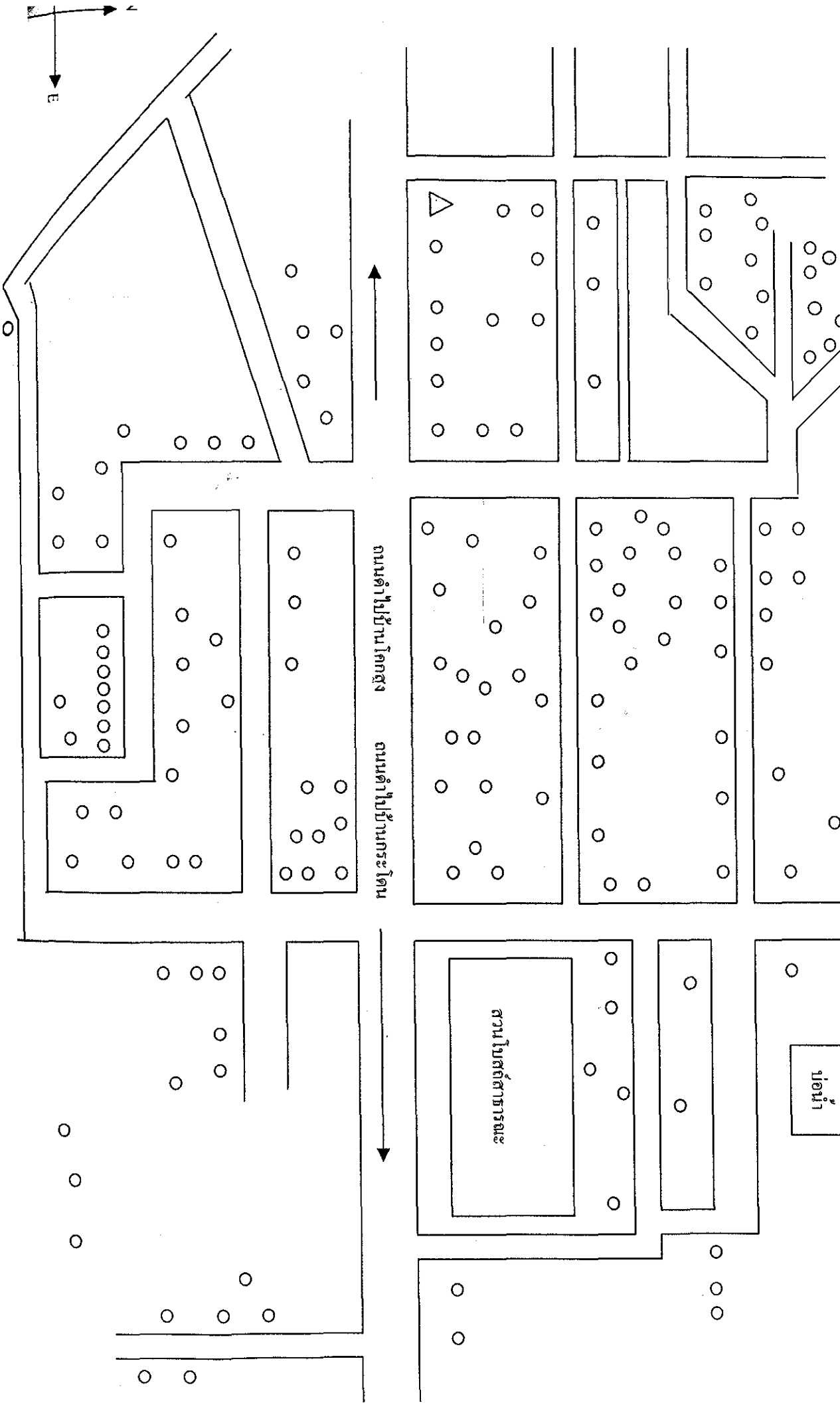
ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
1	นางพุ่ม คุ้มกลาง	อ.ส.ม.
2	นางพรพมา ดอนโคกสูง	อ.ส.ม.
3	นางละมัย แขจอหอ	อ.ส.ม.
4	นางเสมอ ปลั่งกลาง	อ.ส.ม.
5	นางส้ออน พลบุรี	อ.ส.ม.

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
6	นางสาวราย มะเร็งสิทธิ์	อ.ส.ม.
7	นางสมพิศ ฝ่องนอก	อ.ส.ม.
8	นางพูนทรัพย์ พรหมสาร	อ.ส.ม.
9	นางวิภากรณ์ หนูโคกสูง	อ.ส.ม.
10	นางละออง เกือบกลาง	อ.ส.ม.
11	นางสมศรี แต้จ้อหอ	อ.ส.ม.
12	นางสมจิตร ชมโคกสูง	อ.ส.ม.
13	นางสม ม่วงจันทีก	อ.ส.ม.
14	นางสายรุ้ง โนนใหม่	อ.ส.ม.

จำนวนกลุ่ม / องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน จำนวน 5 กลุ่ม

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	ปีที่จัดตั้ง	เงินทุนสะสม (บาท)
1	กองทุนปุ๋ยเพื่อการผลิต	ให้ยืมเงินลงทุนทำการเกษตร	154	2539	117,000
2	กองทุนหมู่บ้าน	ให้ยืมเงินลงทุนทำการเกษตร	154	2537	30,000
3	กองทุนสงเคราะห์หมู่บ้าน	ให้ยืมเงินลงทุนส่งเป็นรายเดือน	154	2535	15,000
4	กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน	ส่งเงินสงเคราะห์รายศพ	515	2525	10,300
5	กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต	ฝากเงินสะสมรายเดือนของผู้ถือหุ้น	162	2544	7,640

แผนที่หมู่บ้านหนองน้ำ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาล

เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์เปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า กองทุน 1 ล้านบาทจะช่วยเหลือคนในหมู่บ้านให้มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ในช่วงแรกความเข้าใจในเรื่องกองทุนหมู่บ้านจะยังมีไม่มาก และจำกัดอยู่ในวงของคณะกรรมการและผู้นำชุมชนเท่านั้น ส่วนชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจในจุดประสงค์ รู้เพียงแต่ว่ามีแหล่งเงินกู้ให้กู้เพิ่ม ได้อีก

2) เงิน 1 ล้านบาท

บ้านหนองไช้ น้ำ หมู่ที่ 7 ได้รับอนุมัติเงินกองทุน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2544 และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้นำเงินกองทุน 1 ล้านบาท ไปฝากธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา โดยฝากเป็นบัญชีประเภทออมทรัพย์ ใช้ชื่อบัญชีว่า กองทุนหมู่บ้านหนองไช้ น้ำพัฒนา หมู่ที่ 1 บัญชีเลขที่ 06-4301-20-188897-9 ในวันที่ 19 ตุลาคม 2544 นอกจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทแล้ว ยังมีทุนสะสมประเภทอื่น ๆ อีกดังนี้

เงินฝากออมทรัพย์นี้จะ ได้มาจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน โดยการลงทุน และเงินออม เก็บรักษาโดย ธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา บัญชีเลขที่ 06-4301-20-188904-9

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

ทำการคัดเลือกโดยทำประชามชหมู่บ้านได้คณะกรรมการเป็น ชาย 8 คน หญิง 7 คน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเข้าดำรงตำแหน่งให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจับฉลากออก จำนวนครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด และต้องคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ภายใน 30 วัน

4) ผู้สมัครขอกู้

- สมาชิกที่มีความประสงค์และขอู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอู้เงินคณะกรรมการ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
- วงเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท

- กรณีรายใดเกิน 20,000 บาท ต้องเรียกประชุมสมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท

สาเหตุที่ยังไม่มีสมาชิกเพิ่มขึ้น เพราะคณะกรรมการหมู่บ้านยังไม่เปิดรับสมัครสมาชิก

5) นักศึกษาบัณฑิต

ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเข้ามาช่วยเหลือแนะนำในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน สังกัดหาข้อมูลจากหมู่บ้านเพื่อนำไปศึกษาโดยใช้หมู่บ้านเป็นสถานที่ศึกษา

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A (PROCESS)

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า

คณะกรรมการจะพิจารณาคำขอกู้เงินจากโครงการที่เขียนว่ามีวัตถุประสงค์ความเป็นไปได้ทางการตลาด งบประมาณ รายจ่าย สมเหตุสมผลหรือไม่ โดยไม่เห็นแก่ญาติพี่น้อง ทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2) กระบวนการทำบัญชีกองทุน พบว่า

มีคณะกรรมการกองทุน จบการศึกษา สาขาการบัญชี จึงสามารถจัดทำบัญชีได้ตามแบบระเบียบ ของส่วนกลาง และของทางธนาคารออมสิน แต่ทางกองทุน ยังไม่มีความแน่ชัดว่า รัฐบาลต้องการจะให้ กองทุนจัดทำบัญชีตามแบบของส่วนกลาง หรือ ตามแบบของธนาคารออมสิน

3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า

ผู้กู้นำเงินไปลงทุนในอาชีพเกษตร ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นอาชีพที่ตนเองถนัด เคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น ทำนา เป็นอาชีพที่ชาวบ้านรู้จักกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

4) การรับชำระหนี้ พบว่า

สมาชิกต้องนำเงินส่งด้วยตัวเอง ที่ธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา
สมาชิก

กองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนา ปัจจุบันยังไม่ถึงกำหนดชำระคืน

5) การช่วยหาตลาด พบว่า

การขายผลผลิตภายในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาจะนิยมนำไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อ เช่น การขายข้าวจะขายให้กับโรงสี หรือพ่อค้าในตลาด ตามที่เคยปฏิบัติกันมา ในกรณีที่เป็นสินค้าทางการเกษตร

6) บทบาทของนักศึกษาพบว่า

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ
2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

1) ผลโดยตรงพบว่า

- จำนวนผู้กู้ได้ จากจำนวนผู้กู้ยืมทั้งหมดที่เขียนคำขอกู้และผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 64 คน (ในปัจจุบัน)
- ยอดเงินกู้ ณ ปัจจุบัน 995,000 บาท โดยแบ่งเป็น

การเกษตร	20 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น 355,000 บาท
ค้าขาย	20 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น 285,000 บาท
ทำนา	24 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น 355,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนผู้กู้ได้เท่ากับจำนวนผู้ขอกู้ คือ 64 ราย (ในปัจจุบัน)
- เกิดกิจการใหม่ ๆ คือ การทำฟาร์มเห็ดนางฟ้า

3) ผลกระทบทางอ้อม

- ในท้องถิ่นมีอาชีพ ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในส่วนหนึ่งที่ถูกเงินแล้วนำไปประกอบอาชีพจริง ช่วยลดภาระดอกเบี้ยเงินกู้ ทำให้ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B (IN PUT) พบว่า

1) เงินที่กู้มาได้

จำนวนเงินที่ให้กู้ ปล่อยกู้ในปัจจุบัน จำนวน 995,000 บาท

2) สถานที่และวัตถุดิบ

ส่วนมากการกู้เงินจะนำเงินมาประกอบอาชีพที่ตนถนัดภายในหมู่บ้าน ลักษณะการผลิตไม่ซับซ้อนจึงหาวัตถุดิบในการผลิตได้ง่าย เช่น การทำ

ฟาร์มเห็ดนางฟ้า การปลูกข้าวต้องซื้อพันธุ์ข้าว ปุ๋ย จากตลาด หรือศูนย์ขยายพันธุ์พืช เป็นต้น

3) เทคนิควิธีทำงาน

เนื่องจากการประกอบอาชีพดั้งเดิมอาชีพหลักทำให้มีการพัฒนาการเรื่อยมา เช่น การทำนา เมื่อก่อนใช้ควายในการไถนา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นรถไถ ซึ่งให้ความสะดวกรวดเร็ว เปลี่ยนจากแรงงานคนในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมาเป็นเครื่องจักรกลเกือบทั้งหมด

2.2.2 ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B (PROCESS)

1) การทำกิจการถูกวิธี

สมาชิกที่กู้เงินมาได้ส่วนหนึ่งจะนำเงินไปใช้ถูกวิธีคือนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนขอกู้เพื่อพัฒนาอาชีพของตน สร้างรายได้ แต่บางส่วนจะนำเงินไปใช้หนี้เก่า หรือนำไปใช้จ่ายในครอบครัวหมด และอีกบางส่วน คือนำไปใช้ถูกวิธีแต่เจียดเงินไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

2) การหาตลาดที่ดี

นำผลผลิตที่ได้ไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางเหมือนที่เคยทำมาตั้งแต่สมัยก่อน ในกรณีทำการเกษตร หรือ เข้าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของทางรัฐบาลที่มีมาตรการมาช่วยเหลือเกษตรกร ส่วนคนบางกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการข้าวเกษตร จะมีศูนย์ขยายพันธุ์พืชมารับซื้อในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด แต่ไม่เป็นที่นิยมของชาวบ้านเพราะ ได้เงินช้า

3) การทำบัญชี

จากการสัมภาษณ์ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านทุกคน ไม่มีใครทำบัญชีรายรับรายจ่าย สาเหตุเนื่องมาจากไม่เห็นความสำคัญ ไม่เข้าใจว่ามีประโยชน์ สามารถช่วยให้เห็นรายรับจ่ายที่แท้จริงได้ และส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ในด้านนี้

2.2.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B (PRODUCT) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ผลโดยตรง พบว่า

ส่วนใหญ่จากการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านหนองไข่น้ำพัฒนาเมื่อมีการเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือผลิตสินค้ามาได้แล้ว จะนำไปขายเปลี่ยนเป็นเงินทั้งสิ้น จะเหลือบางส่วนไว้สำหรับบริโภค

2) ผลกระทบโดยตรง

มีผู้กู้บางรายได้มีอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น เช่น การทำขนมถึงแตกขายในตอนเช้า

และ การเลี้ยงนกกระทาเพื่อขายไข่ และมีการสอนวิธีทำขนมถั่งแตกให้กับพี่น้องของตนเองทำและนำออกจำหน่ายเป็นอาชีพติดตัวไป

3) ผลกระทบโดยอ้อม

ผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ถูกวิธี ร้อยละ 80 สามารถพึ่งพาตนเองทำให้ครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดค่าใช้จ่ายเรื่องภาระดอกเบี้ย สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจการของตนเองได้

3. ผลการประมวลวิธีทำธุรกิจของผู้กู้

1. กรณีที่ 1 บ้านเลขที่ 33

- สมาชิกในครอบครัว

ทั้งหมด 4 คน ชาย 2 คน หญิง 2 คน

- ประสบการณ์การประกอบอาชีพ

คือ อาชีพทำนา เพราะเป็นชาวนามาตั้งแต่เกิดได้รับประสบการณ์จากพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย

- ปัจจัยการกู้เงินกองทุน

เพราะต้องการนำเงินที่ได้จากกองทุนไปพัฒนาอาชีพการทำนาให้ดีขึ้นเพราะปกติแล้วในอดีตต้องกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบอยู่แล้ว ซึ่งดอกเบี้ยของนายทุนนอกระบบมีอัตราสูงมาก เมื่อได้ผลผลิตจากข้าวในแต่ละปีแล้วก็จะขายบางส่วนเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ และได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านมาเป็นเงิน 10,000 บาท คิดว่าเงินจำนวนนี้น่าจะทำให้มีเงินทุนในการทำนาดีขึ้น และมีอัตราดอกเบี้ยที่ถูก

- ผลผลิต

ผลผลิตที่ได้จากการทำนาในแต่ละปีจะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิตหลายอย่าง เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งบางปีที่ฝนแล้งผลผลิตที่ได้ก็จะได้น้อยและส่งผลกระทบต่อรายได้ ทำให้ทางครอบครัวไม่มีรายได้ หัวหน้าครอบครัวต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ทำให้แม่บ้าน ต้องหาอาชีพเสริมทำหลังจากทำนาเสร็จแล้ว ผลกระทบทางอ้อม คือ ทำให้สภาพชีวิตในครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ห่างเหินกับพ่อกับแม่ต้องออกไปทำงานข้างนอก ไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูก ๆ โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่

- ผลการทดลอง

เมื่อกู้เงินกองทุนหมู่บ้านมาแล้ว เป็นระยะเวลา 1 ปี ซึ่งได้ผ่านฤดูทำนามาแล้ว การกู้เงินเพื่อมาลงทุนในด้านการทำนา ทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งอาจจะไม่ดีมากแต่

ทุกคนในครอบครัว ก็พอใจ สำหรับทางด้านการตลาด การค้าขายข้าวที่เหลือ เก็บไว้กินได้ตลอดปี แล้วนั้น ยังมีทางรัฐบาลมาช่วยประกันราคาข้าวของชาวนา อีกด้วย

- เทคนิค

ไม่มีเทคนิคอะไรมาก ซึ่งเป็นการทำนาที่เหมือน ๆ กันทุกปี

2. กรณีที่ 2 บ้านเลขที่ 27/7

- สมาชิกในครอบครัว

ทั้งหมด 7 คน ชาย 5 คน หญิง 2 คน

- อาชีพ ทำนา

ทำโครงการขอกู้เป็นเงิน 20,000 บาท เพื่อเลี้ยงปลาจุก ซึ่งเป็นอาชีพเสริมซึ่ง จะทำกิจกรรมเลี้ยงปลาจุก เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ยังไม่มีประสบการณ์ในการ เลี้ยงปลาจุก แต่คิดทำคงไม่ยาก เพราะมีบ่อที่จะใช้เลี้ยงแล้ว และเคยได้ไปศึกษากับผู้ที่เคยเลี้ยงมาบ้างแล้ว

- ปัจจัยการกู้

เพราะอยากมีงานทำหลังจากทำนาเสร็จ และต้องการมีอาชีพเสริมที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวด้วย

- ขั้นตอนการทำกิจกรรม

เริ่มจากการเตรียมบ่อ ซึ่ง เป็นบ่อเล็ก ๆ ที่มีความสะดวกในการถ่ายน้ำเสียออก ได้สะดวก ซึ่งบ่อจะก่อด้วยอิฐบล็อก เสร็จแล้วใส่น้ำให้เต็มบ่อ หลังจากนั้นก็นำ ปลาจุกที่เตรียมไว้มาปล่อยไว้ในบ่อและซื้อรำและหัวอาหารสำหรับปลาจุกมาไว้ เป็นอาหารให้ปลาจุก

- ผลผลิตที่ได้

ภายในครอบครัวมีปลาจุกรับประทาน และยังสามารถนำปลาจุกที่เหลือไป ขายให้กับเพื่อนบ้านได้อีกด้วย

- ผลการทดลอง และเทคนิค

ปกติแล้วคนส่วนใหญ่เลี้ยงปลาจุกบริเวณปากบ่อจะมีวัสดุปคอยู่ เช่น ใช้ แผ่นไม้ แต่บ่อเลี้ยงปลาจะมีผักบุ้งมาปล่อยเพื่อให้ปลาได้กินด้วย แต่บอกว่าไม่รู้ว่ามี มันกินหรือเปล่าแต่เมื่อเห็นว่าผักบุ้งเริ่มจะเน่าก็ต้องรีบเอาออกจากบ่อทันที

- เทคนิค

การเลี้ยงปลาถูกเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว ไม่จำเป็นต้องมีเทคนิคอะไร
มากมายก็เลี้ยงได้ เพียงแต่คอยดูแลไม่ให้ปลาความีโรคก็พอ

3. กรณีที่ 3 บ้านเลขที่ 171 หมู่ที่ 7

- สมาชิกในครอบครัว

ทั้งหมด 7 คน ชาย 4 คน หญิง 3 คน

- อาชีพ ปัจจุบัน คือ ค้าขาย
- ปัจจัยการกู้เงิน

ได้ทำโครงการขอกู้เงินเพราะจะเอามาเป็นทุนในการค้าขายและขยายกิจการ
ค้าขาย เป็นเงิน 20,000 บาท เพื่อนำมาลงทุนซื้อตู้น้ำแข็งเพิ่ม เพราะปริมาณการสั่ง
ซื้อน้ำแข็งมีมากขึ้นทำให้ถังน้ำแข็งไม่พอใช้

- ขั้นตอนการทำกิจกรรม

จะต้องตื่นนอนตี 4 ทุกวันเพื่อจะไปซื้อน้ำแข็งจากในเมืองเพื่อนำ มาส่งตาม
หมู่บ้านและตามสถานที่ต่าง ๆ ที่จะสั่งมาโดยจะนำมาใส่ไว้ในตู้เก็บ น้ำแข็ง ซึ่ง
คอนนั้นก็มีจำนวนน้อยมาก ถ้าอากาศร้อนน้ำแข็งก็จะอยู่ได้ไม่นานเพราะปริมาณ
ของตู้เล็กเกินไป ลุงสวัสดิ์จึงต้องไปปรับน้ำแข็งวันละหลาย ๆ เทียว เมื่อมีเงินทุน
สำหรับซื้อถังน้ำแข็งแล้วก็สามารถเก็บน้ำแข็งได้นานขึ้น และเก็บได้จำนวนมาก
ขึ้นจึงเป็นการประหยัดค่าน้ำมันในการเดินทางไปซื้อน้ำแข็งใน ตัวเมือง ซึ่ง
เมื่อก่อนเคยไปวันละหลาย ๆ เทียวก็จะวิ่งวันละ 1 เทียวเท่านั้น

- ผลการทดลองและเทคนิค

เมื่อมีการทดลองใส่น้ำแข็งแล้ว สามารถเก็บน้ำแข็งได้นานขึ้นและช่วย
ประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้มากขึ้น แต่ยังคงตื่นไปปรับน้ำแข็งแต่เช้า เช่นเดิม
เพราะเป็นความเคยชิน และเป็นเทคนิคหลักที่ลุงสวัสดิ์ใช้อยู่เป็นประจำเพราะเมื่อ
ตื่นแต่เช้าแล้วจะทำให้กระป๋องกระป๋อง สามารถทำงานได้อย่างมีความสุขและลุง
บอกว่าเวลาไม่เคยคอยใคร ใครตื่นเช้ากว่าแสดงว่าคนนั้นมีชัยไปกว่าครึ่ง

4. กรณีที่ 4 บ้านเลขที่ 217 หมู่ที่ 7

- สมาชิกในครอบครัว

ทั้งหมด 2 คน ยังไม่มีบุตร อยู่กับภรรยา

- ประสบการณ์การประกอบอาชีพ

ปกติแล้วพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เคยสอนให้รู้จักวิธีการทำนา แต่มาในระยะหลังไม่ได้ทำนา เพราะให้คนอื่นทำแทน จนในปัจจุบันทำนาไม่เป็นแล้ว ส่วนอาชีพการค้าขายก็ไม่มีประสบการณ์เท่าไรนัก เพราะตนเองและภรรยา ไปรับจ้างในบริษัทในตัวเมือง

- ปัจจัยการกู้เงิน

เพราะ ต้องการนำเงิน จำนวน 15,000 บาท นี้ไปใช้หนี้ให้กับ นายทุนนอกระบบ

- ผลผลิต

สามารถนำเงินจำนวน 15,000 บาทไปใช้หนี้ได้ และไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยรายเดือน ซึ่งมีจำนวนสูงเกินไป และยังทำให้สามีภรรยา ทั้งคู่ไม่ต้องทำงานหนัก เพื่อจะหาเงินมาตัดดอกเบี้ยในแต่ละเดือนโดยเฉพาะภรรยากำลัง ตั้งครรภ์อยู่

- สาเหตุที่ต้องเขียนโครงการขอกู้

เป็นการกู้เพื่อค้าขายนั้น เพราะถ้าเขียนว่าจะนำไปหมุนใช้หนี้ในระบบนั้น ทางคณะกรรมการก็จะไม่ให้กู้ เพราะกฎระเบียบของการเขียนคำขอกู้นั้นจะต้องเป็นโครงการที่สามารถทำได้จริงเท่านั้น และประเภทการค้าขายในหมู่บ้านก็มีอยู่หลายด้าน กลัวทำไปแล้วขาดทุนและจะไม่มีเงินส่งเข้ากองทุนเมื่อถึงกำหนดส่งผู้ทำงานในโรงงาน หรือในบริษัทดีกว่า

5. กรณีที่ 5 บ้านเลขที่ 16/1 หมู่ที่ 7

- สมาชิกในครอบครัว

ทั้งหมด 4 คน ชาย 1 คน หญิง 3 คน

- ประสบการณ์การประกอบอาชีพ คือ อาชีพค้าขาย

เพราะทั้งสองคนสามีภรรยา มีร่างกายพิการทั้งคู่ ไม่สามารถทำงานอย่างอื่นได้ และทำอาชีพค้าขายมานานแล้ว โดยตนเองที่มีขาเป็นโรคโปลิโอ ตั้งแต่กำเนิด จะฝากรถโดยสารซื้อเฉพาะอาหารแห้งที่สามารถขายได้นาน ๆ และเป็นสิ่งที่จำเป็นภายในครัวเรือนจึงทำให้โครงการขอกู้ จำนวน 15,000 บาท

- ปัจจัยการกู้เงิน

เพราะต้องการลงทุนซื้อตู้ใส่ของภายในบ้าน และลงทุนซื้อของราคาขาย ให้มากขึ้น เพราะลูกสาวทั้งสองคน ต้องเรียนหนังสือและไปเรียนที่กรุงเทพต้องใช้เงินมาก แต่ลูกสาวทั้งสองคนเป็นเด็กดี และเรียนเก่ง และได้รับทุนจากทางรัฐบาลให้เรียนฟรี

- ผลผลิต

ทำให้กิจการค้าขายดีขึ้นมาก มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสำรองใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และมีผู้ใส่ของเพื่อให้เป็นระเบียบยิ่งขึ้น และทำให้ คู่สะอาดทำให้ลูกค้ามีความพอใจ และกิจการก็ดีขึ้น สามารถเก็บเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาให้กับลูกสาวได้

- เทคนิค

ไม่มีเทคนิคอะไรมาเพียงแต่มีความซื่อสัตย์สุจริตกับลูกค้าและเน้นความสะอาดและถูกหลักอนามัย

6. กรณีที่ 6 บ้านเลขที่ 215

- สมาชิกในครอบครัว

ทั้งหมด 3 คน หญิง 2 คน

- อาชีพทำนา

เขียนโครงการขอกู้ ทำนา ทำไร่ อาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักของครอบครัว และการทำนาในแต่ละปีจะต้องใช้เงินในการลงทุนมากพอสมควร เช่น การไถนา การดำนา การเก็บเกี่ยวข้าว กู้ เป็นจำนวนเงิน 10,000 บาท

- ปัจจัยการกู้เงิน

เพราะการทำนาของหมู่บ้านจะทำปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านมาเพื่อเปิดโอกาสให้กู้แล้วนั้น จึงตัดสินใจกู้เพราะเป็นการกู้ที่ต้องส่งคืนเงินกู้ทั้งต้น ทั้งดอกเบี้ย เป็นเวลา 1 ปี น่าจะพอในการเก็บเงิน และเมื่อถึงกำหนดส่งจะต้องมีเงินส่งตรงตามกำหนดเวลานั่นเอง

- ผลผลิต

เมื่อได้รับเงินกู้แล้วก็นำเงินไปเก็บเกี่ยวข้าวได้ทันเวลาที่ข้าวจะกรอบ เพราะถ้าข้าวกรอบแล้วจะร่วง และเสียหาย หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วยังสามารถนำเงินส่วนที่เหลือมาทำการไถกลบ เพื่อเป็นการเพิ่มปุ๋ยให้กับดิน

- ผลการทดลอง

เมื่อมีการไถกลบแล้ว ทำให้การทำนาในปีนี้อาจทำได้ง่ายขึ้น เพราะดินร่วนแล้ว และสามารถไถเพียงครั้งเดียว ช่วยประหยัดค่าไถนา ซึ่งทุกปีเคยไถ 2 ครั้ง แต่ปีนี้ ไถเพียงครั้งเดียวเพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำนายิ่งขึ้น

4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ประชาชนส่วนใหญ่จะไม่นำเงินไปประกอบอาชีพ แต่จะนำเงินไปใช้หนี้เก่าแล้วรอผู้ใหม่

4.2 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

- 1) สมาชิกในชุมชนเกิดความสามัคคี
- 2) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3) สมาชิกในชุมชนมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มมากขึ้น
- 4) สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

4.3 ผลที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมมือกันบริหารจัดการกองทุน โดยจัดสรรเงินให้สมาชิกกู้เงินไปลงทุน เมื่อใกล้ถึงกำหนดระยะเวลาชำระเงินจะมีสมาชิกนำเงินมาส่งก่อนกำหนดระยะเวลา

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองไผ่น้ำ

สามารถสรุปได้ 6 ข้อดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย ในขณะนี้อยู่ในระดับดีขึ้น ซึ่งพบปัญหาที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย คือ ปัญหานี้สินและทรัพย์สิน ของสถาบันการเงินที่ยังคงค้างอยู่ในบัญชีจำนวนหนึ่ง

2. จากการศึกษาด้านสภาพสังคม

ด้านสังคม หมู่บ้านหนองไผ่น้ำ มีพื้นที่ทั้งหมด 864 ไร่ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2418 มีประชากรทั้งหมด 699 คน ชาย 356 คน หญิง 343 คน การตั้งถิ่นฐานและชีวิตความเป็นอยู่แบบครอบครัวผสม โดยมี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่บ้านเดียวกัน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบโดยมีระยะทางจากตัวเมืองถึงหมู่บ้าน 27 กิโลเมตร บริเวณที่ตั้งจะมีสาธารณูปโภคสะดวก โดยมี ถนน ไฟฟ้า และ น้ำประปา อาชีพหลักของชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำนาและเป็นลูกจ้างในโรงงานเขตอุตสาหกรรม ความรู้ขั้นต่ำของ ชาวบ้านอยู่ระหว่างชั้น ป.4 การศึกษาเล่าเรียนจะเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองไผ่น้ำ เพราะมีพื้นที่อยู่ใกล้กัน เมื่อมีการแยกบ้านหนองไผ่น้ำ หมู่ที่ 1 ออก ทำให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ชื่อ ผู้ใหญ่สมศักดิ์ นามโลกสูง ซึ่งชาวบ้านให้ความรักและเคารพนับถือ ในความซื่อสัตย์และคุณธรรมของผู้นำหมู่บ้าน และ ส่งผลให้สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของหมู่บ้านดีขึ้น รวมทั้ง มีเศรษฐกิจ ดีขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเมื่อชาวบ้านมีงานทำ มีเงินใช้ ทำให้มีการใช้เงินมากขึ้น และก็ยังส่งผลให้ สุขภาพจิต สุขภาพอนามัยของคนในครอบครัวและคนรอบข้างดีขึ้น

3. การบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งในระยะแรกชาวบ้านไม่มีความรู้ในด้านการบริหารกองทุนดีพอ แต่ในระยะหลังมีการแสวงหาความรู้และการให้ความร่วมมือกันในการและกระบวนการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกองทุน

4. ผลการดำเนินงานของกลุ่มผู้กู้แต่ละราย ปรากฏว่ามีสมาชิกจำนวนน้อยที่สามารถทำตามที่ยื่นโครงการไว้เพราะโครงการ เพราะโครงการแต่ละโครงการต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก ซึ่งถ้าหากลงทุนแล้วอาจจะขาดทุน โครงการที่สามารถทำได้ ส่วนใหญ่เป็นโครงการทำนา ส่วนโครงการค้าขายมีส่วนน้อย เพราะบางคนต้องการใช้เงินเพื่อไปหมუნใช้หนี้ จึงเขียนโครงการขอกู้เมื่อได้เงินกู้มาแล้วก็นำเงินไปใช้หนี้แทนที่จะนำเงินไปค้าขาย

5. ศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้านนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชาวบ้าน และการปฏิบัติตัวให้เป็นที่น่าไว้วางใจของคณะผู้นำหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านจะให้ความเชื่อใจไว้วางใจเคารพนับถือ คณะผู้นำหมู่บ้านมาก เพราะจะถือว่าผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความรู้และมีความกล้าที่คนจะต้องเชื่อฟังผู้นำหมู่บ้าน เพื่อให้หมู่บ้านเกิดความรักและความสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น เมื่อชาวบ้านไม่มีความเชื่อใจในตัวคณะผู้นำแล้วความสามัคคีปรองดองของคนในหมู่บ้านก็มีน้อยมาก เพราะชาวบ้านขาดที่พึ่งพิง ขาดผู้นำที่มีความจริงใจ ชาวบ้านจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของส่วนรวม คิดเป็นร้อยละ 70% ที่ยังไม่ให้ความไว้วางใจในตัวผู้นำบางคน เมื่อมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชนที่เกี่ยวกับชาวบ้านแล้วต้องมีการตั้งกรรมการเพื่อพิจารณาและหาข้อยุติในปัญหาบางข้อให้ช่วยของคณะผู้นำ ซึ่งการที่คณะผู้นำทั้งหมดมีความพยายามที่จะให้ชาวบ้านกลับมาให้ความไว้วางใจกับผู้นำอีกครั้ง เพื่อให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งมีศักยภาพ มีความรักความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและสามารถรู้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

6. ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้าน ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจรากหญ้าของประเทศ โดยเริ่มพัฒนาจากหมู่บ้าน จากการได้เข้ามาวิจัยของโครงการกองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในประเทศ

วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

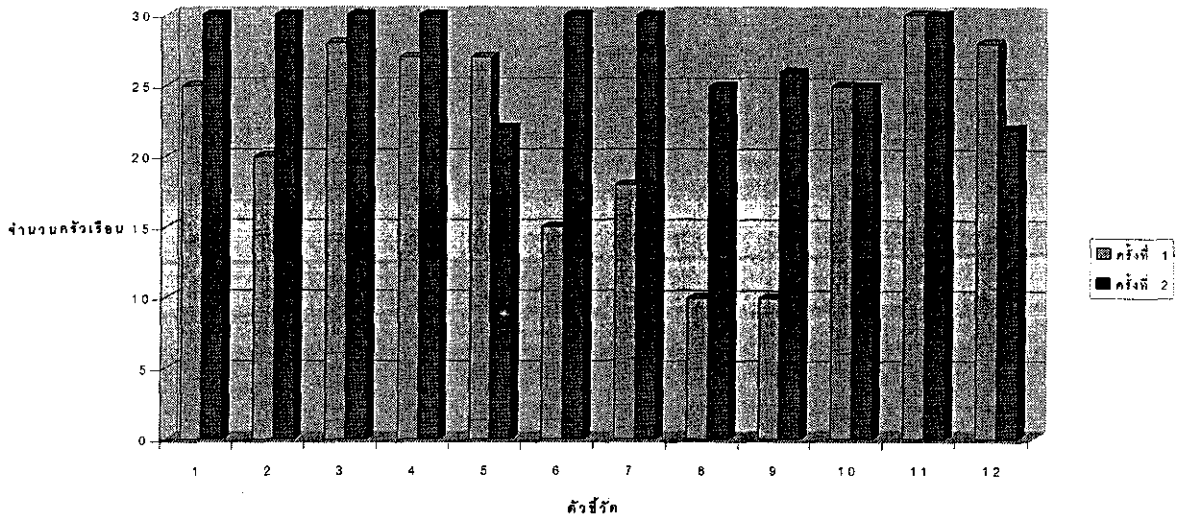
ตาราง แสดงทัศนคติของชาวบ้าน จำนวน 30 ครัวเรือนที่มีต่อหมู่บ้าน ครั้งที่ 1

ข้อมูล	จำนวน	%
1. ความสามัคคี	30	100
2. ความซื่อสัตย์	30	100
3. การช่วยเหลือกัน	30	100
4. การยกย่องคนทำความดี	30	100
5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม	22	73.33
6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้	30	100
7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง	30	100
8. การรวมกลุ่ม	25	83.33
9. การประชุม / เสวนาสมาเสมอ	26	86.67
10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	25	83.33
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	30	100
12. การจัดทำแผนแก้ปัญหาชุมชน	22	73.33

ตารางแสดงทัศนคติของชาวบ้าน จำนวน 30 ครัวเรือน ที่มีต่อหมู่บ้านครั้งที่ 2

ข้อมูล	จำนวน	%
1. ความสามัคคี	25	83.33
2. ความซื่อสัตย์	20	66.66
3. การช่วยเหลือกัน	28	93.33
4. การยกย่องคนทำความดี	27	90
5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม	27	90
6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้	15	50
7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง	18	60
8. การรวมกลุ่ม	10	33.33
9. การประชุม / เสวนาสมาเสมอ	10	33.33
10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	25	83.33
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	30	100
12. การจัดทำแผนแก้ปัญหาชุมชน	28	93.33

แผนภูมิแสดงทัศนคติของชาวบ้าน จำนวน 30 ราย ที่มีความเข้มแข็งของชุมชน ครั้งที่ 1 และ 2

สรุป

ส่วนใหญ่ทัศนคติของชาวบ้าน จำนวน 30 ครัวเรือน เห็นว่าชุมชนมีความเข้มแข็ง มีผู้นำที่ดี บุติธรรม คุณธรรม ชาวบ้านช่วยเหลือสามัคคีกัน ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาหมู่บ้าน แต่สิ่งที่จะต้องแก้ไข คือ ความรู้ ชาวบ้านมีโอกาสน้อยในการหาความรู้เพิ่มเติม ดังนั้น ควรมีหน่วยงานของรัฐมาให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านมีความรู้ในการพัฒนาหมู่บ้านทำให้มีชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัดจากชาวบ้านหนองไผ่น้ำ หมู่ที่ 7

ผลจากการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีส่วนร่วมกับ โครงการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าชุมชนที่เข้มแข็งควรเป็นชุมชนที่มีลักษณะดังนี้

1. ประชาชนมีอยู่มีกินอย่างเพียงพอ สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ซึ่งการที่จะมีอยู่มีกินได้นั้นต้องมีอาชีพ จึงสามารถตอบสนองความต้องการด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และ ยารักษาโรคอย่างไรก็ตามเมื่อสัมภาษณ์เจาะลึกถึงความต้องการเรื่องการมีอยู่มีกิน พบว่า มีชาวบ้านบางส่วนน้อมรับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ในเรื่อง “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ทั้งนี้เพราะได้รับข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ ประกอบกับยุคนี้เป็นยุคเศรษฐกิจตกต่ำจึงเห็นด้วยและคิดว่า ถ้าปฏิบัติตามพระราชดำรินี้ของในหลวง จะช่วยให้พวกเขาอยู่ได้อย่างมีความสุขแต่ยังมีราษฎรบางกลุ่มที่ยังมุ่งด้านวัตถุ เห็นเงินเป็นใหญ่ ดังนั้นจึงมุ่งทำทุกอย่างเพื่อหาเงินให้ได้มากที่สุด โดยสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ประการแรกก็คือ ประชาชนต้องมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้

2. ราษฎรในชุมชนต้องมีความสามัคคีกัน ไม่มีความขัดแย้ง อิจฉาริษยากัน ประเด็นความสามัคคีดังกล่าวปัจจุบันราษฎรเห็นว่า ชาวบ้านแตกแยกกันมาก โดยเฉพาะเริ่มตั้งแต่มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ที่แตกแยกโกรธกันส่วนใหญ่จะไม่ใช้ผู้ที่สมควรรับเลือกตั้งแข่งขันกันแล้วแพ้ แต่กลับเป็นประชาชนที่ให้การสนับสนุนแต่ละฝ่ายมากกว่าที่แตกแยกกัน โดยสรุปชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้น สมาชิกในชุมชนต้องมีความสามัคคี

3. ต้องมีการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นองค์กรของประชาชนการรวมกลุ่มนี้ควรเกิดจากปัญหาความต้องการของประชาชนเอง และสมาชิกกลุ่มควรมีปัญหาเหมือนกัน มีแนวทางการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกัน กลุ่มที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นกลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้านอสม. กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มร้านค้าหรือกลุ่มธนาคารข้าวก็ได้การที่ราษฎรมีการรวมกลุ่มกันเช่นนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับสมาชิกกลุ่ม เห็นได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มกรณีตัวอย่าง สมาชิกแต่ละคนที่ให้สัมภาษณ์ให้คำตอบที่สอดคล้องกันว่า “เมื่อเรารวมกันเป็นกลุ่ม และมีสมาชิกมากทำให้มีอำนาจต่อรองได้มาก ไม่ว่าจะเป็นการซื้อปุ๋ย การขายข้าวหรือผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ เราสามารถกำหนดราคาต่อรองได้”

4. สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการพูดคุยและการประชุมซึ่งประเด็นดังกล่าว อาหมายถึงความถึงกลุ่มองค์กรประชาชนที่ไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ควรมีการประชุม นำเสนอผลการดำเนินงานของกรรมการกลุ่ม ให้สมาชิกมีกลุ่มรับทราบการ

ประชุมเพื่อรายงานการเงินของกลุ่มเช่นนี้ สามารถส่งผลให้ผู้ที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มก็ได้

นอกจากนี้เมื่อสมาชิกในชุมชนทราบกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาท้องถิ่นจากการประชุมแล้วการดำเนินการตามโครงการกิจกรรมดังกล่าวประชาชนที่เป็นสมาชิกชุมชนยังสามารถตรวจสอบความถูกต้องโปร่งในได้ด้วย ฉะนั้นโดยสรุปประชาชนในหมู่บ้าน มีความคิดว่า ชุมชนจะเข้มแข็งได้ต้องมีการประชุมกันเป็นประจำ เพื่อรับฟังความคิดเห็นราษฎรในหมู่บ้าน ถ้าเป็นเช่นนี้ชุมชนก็จะเกิดความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง

5. สมาชิกในชุมชนต้องมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น โดยเฉพาะถ้าเป็นผู้นำแล้ว ไม่ว่าจะผู้นำทางการหรือไม่เป็นทางการ ต้องมีความซื่อสัตย์เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีความเชื่อถือ จึงจะช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ ในชุมชนประสบผลสำเร็จ

เรื่องความซื่อสัตย์ของผู้นำนี้ ทิศนะของชาวบ้าน เห็นว่ามีความสำคัญมาก เพราะผู้นำยอมเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของชาวบ้าน ถ้าผู้นำบอกกล่าวแนะนำหรือกำหนดให้ราษฎรกระทำการใด ๆ แล้ว ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะเชื่อฟังและปฏิบัติตามดังนั้น ถ้าผู้นำเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม เสียสละเพื่อส่วนร่วมแล้ว เชื่อว่าสามารถให้ชุมชนในตำบลหมู่บ้านมีความเข้มแข็งได้อย่างแน่นอน

6. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน นอกจากที่กล่าวมาทั้ง 5 ประเด็นแล้วยังมีประเด็นย่อย ๆ ที่น่าสนใจ คือ เรื่องการยกย่องคนดี ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา และผู้พิการ แม้ปัจจุบันหน่วยงานราชการให้ความช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ แต่ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากที่รัฐยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลือ ก็จะเป็นผลดีสำหรับราษฎรยิ่งขึ้น

ตัวชี้วัดจากแนวร่วม

ในส่วนของการข้าราชการ ครู พัฒนาการ หรือนักปกครองที่มีส่วนร่วมกับโครงการกองทุนเพื่อสังคม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนดังนี้ “ชาวบ้านมีความรู้ คิดเป็นแก้ปัญหาได้ โดยเฉพาะความคืดอ่านในเรื่องอาชีพสามารถต้นทุนในการผลิต สามารถหาตลาดและมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อให้มีอำนาจต่อรองประเด็นที่น่าสนใจคือ เมื่อรวมกันต้องวางแผนการผลิต อาจจัดสรรการผลิตที่ไม่ซ้ำกัน เพื่อไม่ให้ผลผลิตมากเกินไปจนล้นตลาดหรือมีการนำผลผลิตมาแปรรูปให้มีมูลค่าเพิ่ม และร่วมกันจำหน่ายแบ่งผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างยุติธรรมสำหรับบทบาทของโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัวด้วย เช่น อาชีพต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่น สอนให้เขาคิดเป็น รักท้องถิ่น ไม่ใช่พองบประดมทุกคนก็หนีท้องถิ่นไป

ทำงานที่อื่น” กล่าวโดยสรุป ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของชาวบ้าน มิได้มีความแตกต่างกันมากนัก โดยรวมก็พบว่า ต้องเริ่มที่ครอบครัวอบอุ่นมีผู้มีกิน มีความสามัคคี ไม่แตกแยกยึดถือหลักคำสอนของศาสนา มีคุณธรรม รับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มความสามารถ จากครอบครัวที่จะอบอุ่นจะส่งผลมาสู่สังคมสมาชิกในสังคมดังกล่าวต้องมีความโปร่งใสประจุมปรึภษาสมาชิกเป็นประจำ สมาชิกทุกคนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อกลุ่มผู้นำกลุ่มหรือผู้นำชุมชนต้องรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่น และหมั่นหาความรู้อยู่เสมอ ผลการศึกษา เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของบ้านหนองไผ่น้ำ หมู่ที่ 7 พอสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีประเด็นที่ควรนำมาประเมินดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
2. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
3. ในชุมชนเกิดการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
4. ในชุมชนมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ
5. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
6. ชุมชนมีการยกย่องคนที่ทำความดี
7. ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนชรา เด็ก
8. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้
10. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ ประองดองกัน
11. ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชนมีคุณธรรม มีความยุติธรรม
12. ชุมชนสามารถแก้ปัญหาในการชุมชนได้ด้วยตนเอง

ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน

ตามที่ทางรัฐบาลได้ปล่อยเงินมาให้ชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านบริหารและจัดการเงินกองทุนกันเอง โดยที่มีทางรัฐบาลคอยให้คำแนะนำโดยจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนซึ่งชาวบ้านเองเป็นผู้คัดเลือกเพื่อได้กรรมการกองทุนแล้วก็จะเข้ามาบริหารจัดการเงินกองทุนของชาวบ้าน จากโครงการนี้ในระยะแรก ๆ ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ไม่เข้าใจว่าเงินที่รัฐบาลให้มาเพื่อให้มาเพื่ออะไร และทำไมต้องมีโครงการนี้ และมีบางคนที่คิดว่าเป็นเงินของพรรคไทยรักไทยให้มา แต่ก็มีบางคนที่มีความรู้อยู่บ้าง ก็พอจะเข้าใจบ้างว่าเงินกองทุนนี้รัฐบาลให้มาเพื่อเป็นเงินในการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้าน แต่มีน้อยคนเท่านั้นที่รู้โดยละเอียด และเมื่อเงินกองทุนคมาถึงหมู่บ้านชาวบ้านก็ยังไม่เข้าใจและไม่กล้าจะยื่นคำขอู้เงินกองทุนทำให้คณะกรรมการต้องจัดให้มีการ

ประชุมกันอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนให้มากยิ่งขึ้น และผลจากการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านครั้งนั้น ทำให้ชาวบ้านเริ่มเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและมีการเขียนคำขอกู้เป็นโครงการทำให้ชาวบ้านรู้ และเขียนโครงการได้ เมื่อชาวบ้านในหมู่บ้านมีเงินมาเพื่อที่จะประกอบอาชีพหรือเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ ให้กับชาวบ้านแต่ก็มีบางคนยังไม่เข้าใจเพราะมีบางคนที่ได้เงินกู้และมีบางคนที่ไม่ได้สิทธิในการกู้เงินทำให้ชาวบ้านเริ่มเห็นข้อแตกต่างในการขอกู้ บางคนก็ว่า คณะกรรมการลำเอียงให้เฉพาะคนรวยกู้ แทนที่จะให้คนจนกู้เหมือนที่ทางรัฐบาลต้องการให้คนจนกู้ไปทำธุรกิจ เพราะดอกเบี้ยจากนายทุนนอกระบบมีอัตราดอกเบี้ยที่แพงเกินไปคนจนจึงไม่มีใครขอกู้และส่วนใหญ่แล้วก็ไปชานา ชาวไร่ ที่ไม่มีความรู้ การศึกษาขั้นต่ำ คือ ป.4 อาชีพที่ทำนอกจากทำนาแล้วก็ยังรับจ้างทำงานทั่ว ๆ ไป เพื่อทางรัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านมาให้ชาวบ้านได้กู้เงินเพื่อไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีคุณภาพผลผลิตที่ดียิ่งขึ้น แต่ทางคณะกรรมการกองทุนไม่ยอมอนุมัติให้คนจนกู้เพราะกลัวว่าจะทำโครงการไม่สำเร็จและไม่มีเงินส่งให้กับกองทุนเมื่อถึงกำหนดส่ง ชาวบ้านกลุ่มนี้จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการเท่าไรนัก แต่ก็มีส่วนน้อยมากที่ยังไม่เข้าใจ เพราะทางคณะกรรมการต้องพิจารณาคำขอกู้ ซึ่งผู้ขอกู้จะทำเป็นโครงการซึ่งทางคณะกรรมการต้องมีการพิจารณาว่าโครงการที่ชาวบ้านเขียนนั้นมีความเป็นไปได้หรือไม่ถ้าดูแล้วมีความเป็นไปได้ยากทางคณะกรรมการก็จะไม่อนุมัติซึ่งชาวบ้านบางคนก็มีความเข้าใจดี และยังคงขอกู้อีกครั้งเมื่อมีการเปิดให้กู้อีกครั้งการเขียนคำขอกู้และคัดเลือกผู้กู้

หลังจากที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและคัดเลือกประธานกองทุนแล้ว ทางกลุ่มคณะกรรมการก็เริ่มร่างกฎระเบียบเพื่อใช้บังคับและเพื่อใช้ในการบริหารเงินกองทุน เมื่อร่างกฎระเบียบเสร็จแล้วทางคณะกรรมการก็นำกฎระเบียบต่าง ๆ มาให้ชาวบ้านได้มีสิทธิลงความเห็นในแต่ละข้อของกฎระเบียบ และเพื่อได้กฎระเบียบที่ร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะมีกฎเพื่อให้ชาวบ้านแต่ละคนทราบถึงคุณสมบัติของแต่ละคนว่ามีสิทธิที่จะกู้ตามที่กฎระเบียบร่างไว้หรือไม่ โดยจะระบุถึงผู้ที่มีสิทธิขอกู้เงินหรือไม่ เมื่อชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านดีแล้ว ทางคณะกรรมการจึงเปิดให้ทุกคนสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยได้นำระเบียบเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้ที่มีสิทธิขอกู้เงินมาอ่านให้ชาวบ้านฟังและยังจัดให้มีเอกสารเพื่อให้ชาวบ้านได้อ่านและทำความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งชาวบ้านทุกคนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบกองทุนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะต้องรู้ถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนว่าการตั้งกองทุนนี้มีวัตถุประสงค์อะไร คือ จะต้องรู้ว่า การตั้งกองทุนนี้เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันการที่ชาวบ้านจะมีงานหรือมีการทำอาชีพอะไร จำเป็นจะต้องมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อจะทำให้มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ซึ่งในอดีตชาวบ้านจะขอกู้เงินนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยแพงทำให้ชาวบ้าน

ขาดความคล่องตัวทางการเงิน กองทุนนี้จึงเป็นผู้ที่จะช่วยสมาชิกได้ และนอกจากจะเป็น กองทุนหมุนเวียนแล้วยังเป็น การส่งเสริมการออมด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงิน สัจจะ ซึ่งผู้ที่จะทำ การขอกู้ทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกเงินออมสัจจะออมทรัพย์ในหมู่บ้าน ซึ่งถ้าไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม สัจจะออมทรัพย์ สมาชิกก็ไม่มีสิทธิ์ขอกู้ การเป็นสมาชิกเงินออมสัจจะนี้ ชาวบ้านจะต้องนำเงินมา ฝากประจำทุกเดือน โดยจะมีค่าฝากหรือค่าหุ้นคนละ 20 บาท ซึ่งแล้วแต่ใครจะฝากให้มากกว่านี้ ก็ได้ แต่ไม่น้อยกว่า 20 บาท และต้องฝากประจำทุกเดือน ซึ่งบัญชีออมทรัพย์นี้จะช่วยเป็นหลัก ค้ำประกันให้กับผู้ขอกู้ทุกคน และวัตถุประสงค์อีกข้อคือเพื่อให้บริการเงินกู้กับสมาชิกซึ่งสมาชิก ในที่นี้คือ ชาวบ้านทุกคนที่มีสิทธิ์ ซึ่งจะทราบถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ในหัวข้อถัดไป และวัตถุประสงค์ ที่สำคัญอีกข้อหนึ่งคือ กองทุนนี้เกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักหลาย ๆ อย่าง แต่จะไม่ลืมเรื่องการ พัฒนาจิตใจมนุษย์ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ทั้ง 4 ประการ คือ

1. เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์
2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
3. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
4. เป็นคนรู้จักสามัคคี

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งนี้ชาวบ้านทุกคนจะต้องรู้และทำความเข้าใจมากเมื่อทุกคนรู้ถึง วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนแล้ว ก็กลับมาถามตัวเองว่าตัวเองต้องการกู้เงินกองทุนนี้มา ทำอะไร ซึ่งทางรัฐบาลได้จัดประเภทของการกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาอาชีพ คือการพัฒนาอาชีพของคนที่มืออยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น เช่นอาชีพทำนา คือเมื่อก่อนการไถนาต้องจ้างรถไถให้คนอื่นไถให้เมื่อนำมาคิดถึงต้นทุนการผลิต แล้วสูงมาก ก็นำเงินมาลงทุนเพื่อซื้อรถไถนาเป็นของตัวเอง หรือจะเป็นการซื้อปุ๋ย การฟื้นฟูสภาพดิน หรือการขุดแหล่งน้ำต่าง ๆ เพื่อให้การทำนาของตัวเองมี คุณภาพดียิ่งขึ้น และการจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น
2. การสร้างบ้าน อาจจะถูกเงินมาเพื่อเป็นการสร้างงาน เช่น ชาวบ้านอาจจะเปิดอู่ ซ่อมรถและได้จ้างผู้ที่ว่างงานให้มาเป็นผู้ช่วยก็ทำให้ผู้ที่ว่างงานมีงานทำ
3. การสร้างและการเพิ่มรายได้ การทำธุรกิจต่าง ๆ จะมีการเพิ่มรายได้ให้กับทุกคนที่ ทำธุรกิจ เช่น การลงทุนค้าขาย การเลี้ยงวัว การเลี้ยงปลา ซึ่งเป็นอาชีพเสริม หลังจากที่บ้านทำนาเสร็จแล้ว

4. การลดรายจ่าย คือเมื่อชาวบ้านมีรายได้จากอาชีพเสริมแล้วก็สามารถลดค่าใช้จ่ายที่เคยใช้จ่ายอยู่เป็นประจำทุกวันเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ และอาหารการกินต่าง ๆ เพราะสามารถนำเงินที่ได้จากผลกำไรของชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ได้
5. บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน เช่นการเจ็บป่วยกระทันหัน หรือการได้รับอุบัติเหตุจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย ซึ่งรวมเป็นเหตุฉุกเฉิน หรืออุบัติเหตุต่าง ๆ

ผู้มีสิทธิกู้เงินกองทุน

1. ต้องเป็นสมาชิกกองทุน
2. ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้าน
3. ต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 70 ปี
4. มีผู้ค้ำประกัน
5. มีบ้านเรือนที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
6. มีอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย หรือสังกรรมรังเกียจ
7. ไม่เป็นผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพสิ่งเสพติดใด ๆ ทั้งสิ้น
8. มีอาชีพและประกอบอาชีพเป็นปกติวิสัย
9. มีโครงการประกอบหนังสือสัญญาขอกู้เป็น โครงการที่ต้องดำเนินการได้จริง
10. กรรมการกองทุนมีสิทธิขอกู้ได้ เช่นเดียวกับสมาชิกทั่วไป
11. สมาชิกขอกู้ได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท
12. การชำระเงินกู้คือให้ผู้กู้ส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี
13. อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 บาทต่อปี

หลังจากที่คณะกรรมการทุกคนพิจารณาให้กู้แล้วผู้กู้จะต้องเตรียมหลักฐานในการขอกู้ดังนี้

1. สัญญากู้เงิน
2. สัญญาค้ำประกัน ผู้ค้ำประกัน 1-2 คน หรือหลักทรัพย์
3. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือ สำเนาบัตรประจำตัวพนักงานองค์การของรัฐ
4. สำเนาทะเบียนบ้าน
5. สำเนาจากสมุดคู่ฝากเงินจากธนาคารออมสิน

6. โครงการของผู้กู้ต้องเป็นโครงการที่ผู้ขอกู้ได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่ากับการลงทุน

ปัจจัยนำเข้าและนโยบายรัฐบาล

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในความหมายของรัฐ คือ เครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจจากฐานรากโดยกระจายครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง 80,000 กว่าแห่งทั่วประเทศ นี่คืความหมายในทางเศรษฐศาสตร์ ส่วนในแง่สังคม คือ เครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้บริหารและจัดการกองทุนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และสำหรับในแง่การเมือง ความหมายก็คือ นโยบายเชิงรูปธรรมที่เกิดผลอย่างรวดเร็วทั่วถึงและบูรณาการโดยไม่จำกัดพื้นที่และไม่แบ่งพรรค ไม่แบ่งพวก หวังผลระยะยาวกับการกลับมาเข้าพวก เข้าพรรคเดียวกัน นโยบายหาเสียงที่เข้าถึงใจของคนจนเช่นนี้ มีผลดีต่อการบริหารและการปกครองประเทศ

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบและขั้นตอนที่คิดมาจาก คณะกรรมการแห่งชาติ เพราะเจตนาของรัฐบาลต้องการให้ชุมชนคิดและบริหารกันเอง แต่ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนกับสื่อความคิดในประเด็นสำคัญ ๆ หลายประเด็น ความกังวลของชุมชนเกิดจากการอยากได้เงินเร็ว ๆ และใครจะได้ก่อน ชุมชนตนเองจะได้หรือไม่ ทำอย่างไรจึงจะได้ คำถามเหล่านี้เป็นคำถาม Tophit ขณะนี้คนที่สนุกกับประเด็นนี้คือ บรรดาคณะกรรมการต่าง ๆ ทั้งระดับจังหวัด และอำเภอที่ดูจะเหมือนกลายเป็นคนสำคัญขึ้นมาทันที เพราะชุมชนเหล่านี้พุ่งเป้าหาคำตอบ ด้วยความอยากได้เงินล้านดังกล่าวให้เร็วที่สุด

แต่ในสภาพการณ์ฝุ่นตลบในขณะนี้กลับมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นมากมาย ในกลยุทธ์กองทุนหมู่บ้าน ตามนโยบายรัฐบาลดังกล่าว คือ เกิดเวทีค้นหาและเฟ้นหาคนดี คนที่น่าเชื่อถือ เกิดการรวมตัวกันเพื่อประชุมร่วมกันอย่างน้อย 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน เพราะชุมชนไม่เคยมีคนมาประชุมมากขนาดนี้ เนื่องจากไม่เคยร่วมมือกันได้ภาพของคนในชุมชนประชุมร่วมกัน โดยไม่แบ่งชนชั้น อาชีพ ทั้งข้าราชการ ประชาชน ผู้ประกอบการร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน เสนอชื่อคนที่ตนเห็นว่าควรเป็นกรรมการบริหารกองทุน ส่วนใหญ่คนที่ถูกเสนอชื่อจะภูมิใจที่ได้รับเกียรติ ได้รับความไว้วางใจ แต่บางคนที่ขอลอนตัวเพราะเกรงว่าจะทำไม่ได้ และไม่มีเวลา บางแห่งแย้งกันเป็นกรรมการ บางแห่งต้องขอร้องกันให้เป็น บางแห่งประชุมหลายครั้งกว่าจะได้กรรมการครบ ตามข้อกำหนดของระเบียบกองทุน โดยเฉพาะเป็นสตรีครึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จำนวน 15 คน บางชุมชนเลือกแล้วก็หวั่นใจเพราะกรรมการทั้งหมดจบ ป.4 บ้างก็อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ เกรงจะทำนิติกรรมไม่ได้ ทำบันทึกการประชุมไม่เป็น บ้างก็ขาดคุณสมบัติ

เพราะไม่ได้ไปเลือกตั้งครั้งล่าสุด บางชุมชนโชคดี ได้ข้าราชการครูทั้งในระบบและนอกระบบ เป็นกรรมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเลขานุการและเหรัญญิกเป็นครู

การยกร่างระเบียบกองทุนหากชุมชนใดมีประสบการณ์ในการดำเนินงานกองทุนต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน ที่มีการทำกิจกรรม และ มีการจำหน่ายผลผลิต มีประสบการณ์ในการบริหารและจัดการที่ผ่านมาช่วยได้มาก กับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน แต่สำหรับชุมชนที่ไม่มีประสบการณ์ก็เกิดมติดของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนอื่น ๆ เกิดการประสานงานและเกิดมิตรไมตรีจิตเกื้อกูลต่อกัน ถึงแม้การจัดตั้งกองทุนด้วยระบบวิธีคิดจากส่วนกลาง ทำให้ชุมชนต้องทำเอกสารจำนวนมากและสลับซับซ้อน แต่ก็เกิดการเรียนรู้และเกิดความตระหนักในความสำคัญของการศึกษาและการหาความรู้ เพื่อให้ตนเองและชุมชนทำงานได้ แรงขับเคลื่อนกล่าว หากหน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับประชาชนเข้ามาสวมรับตรงนี้จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากชุมชนเห็นว่า การศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้หนังสือ และ คิดเลขเป็น

รัฐบาลมีเจตจำนงให้ทุกหมู่บ้านที่มีความพร้อมซึ่งแตกต่างจากกองทุนอื่น ๆ ที่การพิจารณาขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่กองทุน เช่น กองทุน SIF หรือ กองทุน กขคจ. ขึ้นอยู่กับ อบต. และ ข้าราชการ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านการจะได้หรือไม่ได้ ช้าหรือเร็ว ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนเอง โดยที่ระเบียบกำหนดเกณฑ์ที่แสดงว่าพร้อมหรือไม่ แล้วแต่คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ซึ่งเป็นผู้ประเมินเท่านั้นที่จะทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบขึ้น อาจเป็นชนวนสร้างความไม่พอใจได้ จึงควรจะให้ชาวบ้านจัดประชาคมตรวจสอบว่า ตนเองมีความพร้อมหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการประเมินตนเองและตรวจสอบกันเองของชุมชนก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบยิ่งขึ้น

ตามที่จังหวัดนครราชสีมา โดยคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ ได้พิจารณาผ่านความเห็นชอบของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3,611 กองทุน โดยถึงปัจจุบัน ปรากฏว่าทางรัฐบาลได้โอนเงินเข้ามายังหมู่บ้านผ่านธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สำหรับจังหวัดนครราชสีมาแล้ว จำนวน 3,145 ล้านบาท สำหรับ 3,145 หมู่บ้านและชุมชนเมือง

การที่ทุกท่านทำธุรกิจ ทุกคนมีความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จมีผลกำไร การที่จะมีกำไรในการทำธุรกิจนั้น ทุกคนจะต้องมีความขยัน ความอดทน และต้องรู้จักตลาด รู้จักศึกษาตนเอง ถึงจุดอ่อนและจุดแข็ง ถ้ามีแล้ววนเวียนอยู่กับ การคำนวณหาความเป็นไปได้ จนลืมที่จะมองดูตัวเอง โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่จะเริ่มจะทำธุรกิจมักจะมองข้ามในจุดนี้ไป แต่ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจมีความเชื่อมั่นแต่แรกว่า ความสำเร็จนั้นจะเกิดจากตัวของท่านเอง และความสามารถที่ตัวท่านมีอยู่

ท่านต้องเริ่มต้นทันทีและบุคคลที่อยู่ในธุรกิจก็เช่นเดียวกัน ถ้าสามารถที่จะปรับตัวให้มีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จเช่นกัน คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความกล้าเสี่ยง กล้าตัดสินใจ ชอบการทำงานที่ท้าทาย ต้องมีการมุ่งความสำเร็จ คือต้องมุ่งมั่นทุ่มเททำงานอย่างใช้สติปัญญา รู้จักผูกพันต่อเป้าหมาย รู้จักวาดภาพที่จะเกิดขึ้น เมื่อประสบความสำเร็จและล้มเหลว ความสามารถโน้มน้าวใจผู้อื่น เป็นคนใจเย็นเย็นหยัดต่อผู้ และทำงานหนักและทำงานอย่างเต็มพลังความชำนาญ ความสามารถและความตั้งใจ ผู้ประกอบการหรือท่านที่ประกอบการอยู่แล้ว มีโอกาสประเมินตนเองว่า มีคุณลักษณะ หรือแบบฉบับของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด แรงจูงใจในการประกอบธุรกิจของท่านอยู่ขั้นไหน และท่านมีประสบการณ์ในอดีตพร้อมที่จะรับบทบาทของผู้ประกอบการแล้วหรือยัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ถ้าหากได้รับทราบไว้เป็นภูมิหลังแล้ว ย่อมทำให้ทราบฐานะตนเองว่าอยู่ระดับไหน สมควรที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเองอย่างไรบ้าง

เมื่อมีโครงการกองทุนหนึ่งล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านให้ความสนใจอย่างมาก เพราะบางคนที่มีความคิด แต่ไม่มีเงินทุนจะได้กู้เงินลงทุน มีการประชุมรวมกลุ่มกัน แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุน โดยชาวบ้านเป็นผู้คัดเลือกและแต่งตั้งกันเอง โดยนายสมศักดิ์ ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นแกนนำก่อนในตอนแรก เมื่อได้ประธานและคณะกรรมการแล้วก็จะเป็นหน้าที่ของประธานและคณะกรรมการกองทุนทั้ง 15 คน เรียกประชุมอีกครั้ง เพื่อร่างกฎระเบียบและข้อปฏิบัติของผู้ที่จะขอกู้เงินโดยมีระยะเวลาส่ง 1 ปี ค่อยใช้คืน และคิดดอกเบี้ยร้อยละ 7 บาทต่อปี ผู้กู้จะกู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาทต่อคน ผู้กู้จะต้องทำโครงการขอกู้ และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุนทุกประเภทมีสมาชิกในกองทุนทั้งหมด 128 คน และได้รับการอนุมัติให้กู้ 64 คน โดยผู้สมัครทุกคนจะต้องเสียค่าหุ้นคนละ 20 บาทต่อหนึ่งหุ้นโดยทั้ง 64 ราย ได้เขียนโครงการขอกู้ เพื่อประกอบอาชีพทั้งหมด 3 กลุ่มอาชีพ คือ อาชีพทำนา 24 ราย อาชีพค้าขาย 20 ราย อาชีพทางการเกษตร 20 ราย โดยแต่ละคนต้องเปิดบัญชีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในหมู่บ้านทุกคน

ในจำนวนผู้กู้ทั้งหมด 64 ราย เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 995,000 บาท ในจำนวนเงินหนึ่งล้านบาทนี้ยังมีเงินติดค้างบัญชีไว้ 5,000 บาท ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ

1. อาชีพทำนา มีผู้กู้ทั้งหมด 24 ราย เป็นจำนวนเงิน 355,000 บาท
2. อาชีพเกษตรกรรวม มีผู้กู้ทั้งหมด 20 ราย เป็นจำนวนเงิน 355,000 บาท
3. อาชีพค้าขายและบริการ มีผู้กู้ทั้งหมด 20 ราย เป็นจำนวนเงิน 285,000 บาท

เงินจำนวนนี้ยังไม่พอกับความต้องการของชาวบ้านเพราะยังมีอีกจำนวน 70% ของผู้กู้ทั้งหมดที่เขียนโครงการขอกู้แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติให้กู้ ซึ่ง 20% คิดว่าคณะกรรมการลำเอียง ให้

เฉพาะคนรวยเพราะกลัวคนจนจะไม่มีเงินใช้หนี้ ส่วนอีก 40% มีความเข้าใจเกี่ยวกับเงินกองทุน และจะทำการยื่น โครงการขอกู้ใหม่ในปี 2545

ผลของการประเมินโครงการ

การบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านบริหารงานโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกระหว่างสมาชิกด้วยกัน ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน รวมทั้ง ตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน ซึ่งสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
2. ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
3. รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่มองค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้าน
4. ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้าน ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
5. พิจารณาการเงินตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือ ดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาวะผูกพันของกองทุน
7. จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนด หรือ ได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง
8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรร จากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตาม หรือบริการจัดการกองทุนไม่เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

การควบคุมการรับ – จ่าย เงินกองทุน

เนื่องจากกองทุนมีการดำเนินกิจกรรมหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรม เงินทุน ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชนบท และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน และกิจกรรมในการออมของสมาชิกในหมู่บ้าน เช่น เงินฝากสัจจะ เงินค่าหุ้น เงินรับฝาก เงินรับบริจาค เงินสมทบจากกลุ่ม หรือจากสมาชิก และดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์อื่นที่กองทุนได้รับอันเนื่องมาจากกิจกรรมด้านการออม ซึ่งทั้งกิจกรรมเงินทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมด้านการออม ต่างก็มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ประการหนึ่ง คือ เป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้

ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมการดำเนินงานกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน การควบคุมและการตรวจสอบให้คณะกรรมการกองทุนเปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดเป็น 2 บัญชี ดังนี้

1. ชื่อบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านหนองไข่น้ำ (บัญชีที่ 1) เพื่อรับโอนเงิน 1 ล้านบาท จากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ตามวงเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการและเพื่อรับเงินจากการชำระหนี้จากลูกหนี้ (เงินต้นและดอกเบี้ย) ที่กู้จากเงินกองทุน 1 ล้านบาท

2. ชื่อบัญชีเงินออมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ (บัญชีที่ 2) เพื่อรับเงินจากสมาชิกกองทุนตามที่ได้ตกลงที่จะฝากเงินหรือออมเงินกับกองทุน เป็นเงินสะสมของสมาชิก และเพื่อรับเงินจากการชำระหนี้จากลูกหนี้ (เงินต้นและดอกเบี้ย) ที่กู้จากเงินออมของสมาชิก

บัญชีเงินฝากทั้ง 2 บัญชี จะจ่ายให้กู้ยืมแต่สมาชิกของกองทุน ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและภายในวงเงินที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด คือ วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งต้องไม่เกิน 20,000 บาท เว้นแต่ผู้ขอู้รายใดขอู้เกิน 20,000 บาท และได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกจึงจะให้กู้เกิน 20,000 บาทได้ แต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท โดยผู้ขอู้จะต้องเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์เพื่อรับโอนเงินที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินจากธนาคาร ไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของผู้ขอู้ต่อไป

การชำระคืนเงินกู้

ผู้กู้จะต้องชำระคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ย โดยนำส่งเข้าบัญชีเงินฝากที่ธนาคารและส่งหลักฐานการชำระคืนให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไปจัดทำบัญชีลดยอดลูกหนี้เงินกู้ และทำรายงานการเงินต่อไปดังนี้

1. บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้านหนองไข่น้ำ (บัญชีที่ 1) สำหรับลูกหนี้ที่กู้เงินจากเงินกองทุน 1 ล้านบาท
2. บัญชีเงินออมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7 (บัญชีที่ 2) สำหรับลูกหนี้ที่กู้เงินจากเงินออมของสมาชิก กองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7

การรับรายรับทุกกรณีจะต้องออกใบเสร็จรับเงินให้กับสมาชิกทุกครั้ง เพื่อเป็นหลักฐานในการลงบัญชี กรณีรับรายรับเป็นเงินสด ให้คณะกรรมการกองทุนรวบรวมเงินนำฝากธนาคารทุกสิ้นวันหรืออย่างช้าในวันถัดไป ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารหรือผลประโยชน์อื่นที่กองทุนได้รับต้องนำไปบริการให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก และใช้จ่ายตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนรวมทั้งทำบัญชีควบคุมและรายงานตามแนวทางที่แนะนำในกลุ่มนี้ หรือตามวิธีการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนด

สำหรับค่าใช้จ่ายดำเนินงานกองทุน หากมีความจำเป็นต้องจ่าย และมีเงินดอกผลเพียงพอที่จะจ่าย จะต้องจ่ายตามอัตราและรายการที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดและการจ่ายค่าใช้จ่ายทุกรายการจะต้องมีใบเสร็จรับเงิน เว้นแต่ผู้รับเงินจากกองทุนไม่สามารถออกใบเสร็จรับเงินให้ได้ให้กองทุนทำใบสำคัญจ่ายทุกครั้งเพื่อเป็นหลักฐานในการลงบัญชี

การทำบัญชีและรายงาน

ให้จัดทำบัญชีและรายงานแยกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุน คือ กิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุน ทุกครั้งที่มีการรับจ่ายเงินให้บันทึกบัญชีควบคุมให้ถูกต้อง ครบถ้วนตามประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองที่รับผิดชอบบริหารจัดการการเงินกองทุน ใช้ควบคุมการรับ – จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
2. เพื่อรายงานผลการรับ – จ่ายเงินประจำเดือน และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้สมาชิกและคณะกรรมการสนับสนุนในระดับต่าง ๆ ใช้ในการติดตามผลการดำเนินงาน

3. เพื่อจัดทำรายงานการเงินประจำปี แสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุน ส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดตรวจสอบและรายงานผลให้คณะกรรมการทราบ พร้อมกับประกาศเปิดเผยให้ประชาชนและสมาชิกทราบ

วิธีการทำบัญชีกองทุน สำหรับกิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท

การจัดทำบัญชีอย่างน้อยต้องมีสมุดบัญชี ทะเบียน และรายงานที่เกี่ยวข้องดังนี้
สมุดบัญชี เป็นสมุดบัญชีที่ใช้บันทึกรายละเอียดการรับและการจ่ายเงินกองทุนประกอบด้วย

- 1.1 สมุดบัญชีรายรับกองทุน (เงินออม) การรับเงินทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายรับเพื่อบันทึกควบคุมการรับเงินทุกประเภทเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์
- 1.2 สมุดบัญชีรายจ่ายเงินกองทุน (เงินออม) การจ่ายเงินทุกกรณีที่จ่ายจากกองทุนเงินออม จะต้องนำลงบัญชีในสมุดบัญชีรายจ่าย เพื่อบันทึกควบคุมการจ่ายเงินสดและการจ่ายเงินสดและการจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร หรือการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนให้กับผู้รับหรือผู้มีสิทธิ์

ทะเบียน ประกอบด้วย

- 2.1 ทะเบียนคุมคำขอกู้ ใช้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนผู้มายื่นคำขอกู้ (ตามแบบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนด) เพื่อสรุปวงเงินที่ขอกู้ และวงเงินที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติให้กู้ในแต่ละเดือนแต่ละปี
 - 2.2 ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ใช้บันทึกควบคุมลูกหนี้เงินกู้รายตัวเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและติดตามหนี้ โดยแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของลูกหนี้ เช่น วงเงินให้กู้ การรับชำระหนี้ และยอดเงินคงเหลือ
- ทั้ง 2 ทะเบียนข้างต้น ให้ใช้รูปแบบและวิธีการบันทึกคุมลูกหนี้เช่นเดียวกันทั้งเป็นการกู้จากเงินกองทุน 1 ล้านบาท หรือจากกองทุนเงินออมของสมาชิก
- 2.3 ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ / ค่าหุ้น / เงินรับฝากรายตัว ใช้บันทึกควบคุมเงินที่สมาชิกรับฝากไว้กับกองทุนหมู่บ้านเพื่อเป็นเงินออมตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจสอบกับยอดเงินฝากธนาคาร และการจ่ายเงินคืนให้สมาชิก
 - 2.4 ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น / บริจาค ใช้บันทึกรายละเอียดทรัพย์สินที่สมาชิกขอชำระเป็นค่าหุ้นแทนเงินแต่จะไม่มี การบันทึกรับในสมุดรายรับจนกว่า

จะมีการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นจริง ๆ หรือทรัพย์สินที่ได้จากการรับบริจาคโดยปราศจากจากภาวะผูกพัน

รายงานการเงิน ประกอบด้วย

1. รายงานรายได้ ค่าใช้จ่าย ประจำเดือน / ประจำปี เป็นรายงานที่แสดงผลการดำเนินงาน
2. รายงานงบดุล ประจำเดือน / ประจำปี เป็นรายงานที่แสดงฐานะการเงินของกองทุน ณ วันสิ้นวันใดวันหนึ่ง

รายงานทั้ง 2 รายงาน ให้จัดทำแยกชุด สำหรับกิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมการออมของสมาชิก เพื่อส่งธนาคารออมสิน / ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวนกิจกรรมละ 1 ชุด และเก็บรักษาไว้ที่สำนักงาน 1 ชุด

การควบคุมตรวจสอบความถูกต้องของการทำบัญชี

คณะกรรมการกองทุนควรตรวจสอบความถูกต้องของการทำบัญชีทั้ง 2 กิจกรรม (กิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุน) เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ และควบคุมดูแลการจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับและการจ่ายเงินทุกประเภทให้ครบถ้วน และเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อความสะดวกในการค้นหาและตรวจสอบ

1. การตรวจสอบความถูกต้องและยอดเงินคงเหลือ

คณะกรรมการกองทุนสามารถทราบความเคลื่อนไหวของเงินกองทุน ณ วันใดวันหนึ่งได้จากสมุดบัญชีรายรับและสมุดบัญชีรายจ่ายและควรตรวจสอบความถูกต้องของการลงบัญชีอย่างสม่ำเสมอรวมทั้งสามารถตรวจสอบได้ว่าเงินคงเหลือในสมุดบัญชีรายรับและสมุดบัญชีรายจ่าย กับเงินคงเหลือที่เป็นเงินสดในมือ กับสมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร (สมุดคู่ฝาก) ตรงกันหรือไม่ได้ทุกวัน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับและการจ่ายเงิน

เอกสารการรับและการจ่ายเงินเป็นเอกสารสำคัญเนื่องจากเป็นหลักฐานที่แสดงว่าได้มีการรับและจ่ายเงินแล้ว ดังนั้น จึงต้องมีการจัดเก็บที่ถูกต้องครบถ้วนเป็นระเบียบ เพื่อให้สะดวกในการค้นหา และตรวจสอบและจะต้องเก็บไว้ในที่ที่ปลอดภัยโดยเก็บแยกเป็นหมวดหมู่

3. การยกยอดคงเหลือไปควบคุมในปีต่อไป

เมื่อสิ้นปีบัญชีให้ปิดบัญชีในสมุดบัญชีรายรับและสมุดบัญชีรายจ่ายเพื่อทำงบรายได้อื่นๆประจำปี และงบดุล ส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งตรวจสอบและรับรองแล้ว ในปีถัดไปจะต้องยกยอดคงเหลือในสมุดบัญชีรายรับ และสมุดบัญชีรายจ่ายไปตั้งเป็นยอดยกมา

กิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท

ยอดยกมาในสมุดบัญชีรายรับ คือ เงินสด (ถ้ามี) เงินฝากธนาคาร เงินรับจัดสรรจากคณะกรรมการ

ยอดยกมาในสมุดบัญชีรายจ่าย คือ จ่ายให้กู้ยืม และจำนวนผู้กู้ด้วย

กิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุน

ยอดยกมาในสมุดบัญชีรายรับ คือ เงินสด (ถ้ามี) เงินฝากธนาคาร เงินฝากสัจจะ เงินรับฝากค่าหุ้น

ยอดยกมาในสมุดรายวันจ่าย คือ จ่ายให้กู้ และจำนวนผู้กู้ด้วย

วิธีการตรวจสอบทั้ง 2 กิจกรรม

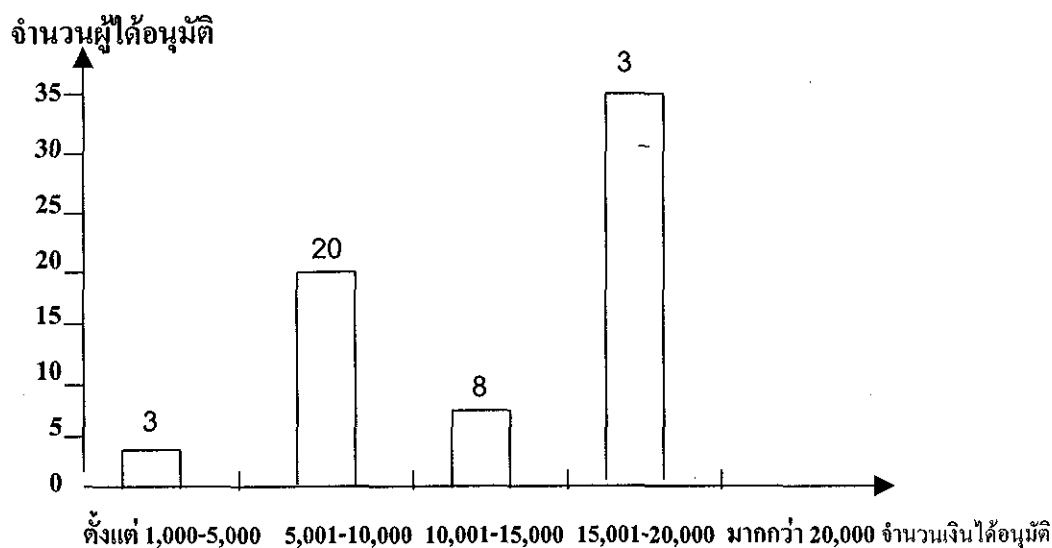
- เงินสด และเงินฝากธนาคาร ยอดคงเหลือยกมาจะต้องเท่ากับยอดรวมตั้งแต่ต้นปี จนถึงเดือนธันวาคม (31 ธันวาคม) ในสมุดบัญชีรายจ่ายและเท่ากับยอดที่แสดงในงบดุล
- เงินรับจัดสรรจากคณะกรรมการ เงินฝากสัจจะ เงินรับฝาก ค่าหุ้น ยอดคงเหลือยกมาคือ ยอดรวมตั้งแต่ต้นปีจนถึงเดือนธันวาคม (31 ธันวาคม) ในสมุดบัญชีรายรับ และเท่ากับยอดที่แสดงในงบดุล
- เงินจ่ายให้กู้ยืม คงเหลือยกมาจะต้องเท่ากับยอดรวมตั้งแต่ต้นปีจนถึงเดือนธันวาคม (31 ธันวาคม) ในสมุดบัญชีรายจ่าย ช่อง “จ่ายให้กู้ยืม” หักด้วย ยอดรวมตั้งแต่ต้นปีจนถึงเดือนธันวาคม (31 ธันวาคม) ในสมุดบัญชีรายรับช่อง “รับชำระคืนเงินกู้ยืม”

บริบทชุมชนของบ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7 นี้สภาพหมู่บ้านโดยทั่ว ๆ ไปเป็นเขตที่มีความร้อนและแห้งแล้ง อาชีพหลักคืออาชีพการทำนา ซึ่งจะทำนาได้ปีละ 1 ครั้งเท่านั้นใน 1 ปี เพราะแหล่งน้ำมีเพียงแหล่งเดียวที่ได้มาจากการปล่อยรถของทางกรมชลประทานเท่านั้น การดำเนินงานโดยภาพรวมของการกู้เงินในกองทุน 1 ล้านบาทนี้ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับคนยากจนที่มีอยู่มากในประเทศไทย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วชาวไทยทุกคน มีความคิดมีความกล้าและความขยันขันแข็ง แต่ยังขาดทางด้านเงินลงทุน และเมื่อรัฐบาลมีนโยบายเปิดโอกาส

ให้กู้เงินมาลงทุนในการสร้างอาชีพจึงเป็นสิ่งที่ดีเพราะเป็นการเปิดโอกาส และสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้มากขึ้น

ถึงแม้ว่าโครงการนี้ ยังไม่ประสบผลสำเร็จสูงสุดในหมู่บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7 เท่าไรนัก ส่วนใหญ่ยังใช้เงินกองทุนแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เมื่อได้รับเงินกู้แล้วชาวบ้านก็จะนำเงินมาใช้ในการแก้ปัญหาให้กับตัวเองมากกว่าที่จะทำไปตามโครงการที่เขียนขอกู้ ซึ่งชาวบ้านจะนำเงินไปใช้หนี้นอกระบบบ้าง เช่น หนี้ธนาคาร ธ.ก.ส. และส่วนใหญ่แล้ว 80% ไม่ได้ทำไปตามโครงการที่เขียน 20% ซึ่งมีส่วนน้อยที่ทำไปตามโครงการที่เขียนขอกู้ สาเหตุที่ไม่ได้ทำไปตามที่เขียนขอกู้เพราะปัจจัยหลาย ๆ อย่างซึ่งสมาชิกใช้อ้าง เช่น จำนวนเงินน้อยเกินไป ขาดน้ำ ขาดสถานที่บ้าง หรือระยะเวลาในการปล่อยเงินกุน้อยเกินไป การบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้านผู้ที่มาทำหน้าที่คณะกรรมการยังไม่มีประสบการณ์ ยังไม่มีความพร้อมในด้านการจัดทำบัญชี ปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่เข้าใจเรื่องการทำบัญชี ชาวบ้านยังไม่หลุดพ้นจากระบบหนี้สินแต่เป็นระบบหนี้สินหมุนเวียน คือการกู้จากทางนี้เพื่อนำไปใช้หนี้ที่อื่นอย่างหนึ่ง

แต่ความหวังของรัฐบาล คือต้องการให้ชาวบ้านมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีงานทำ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และมีความมั่นคงและยั่งยืน เมื่อเสร็จจากโครงการนี้แล้ว ซึ่งก็อาจจะไม่ประสบความสำเร็จทุกราย และยังมีบางรายที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และช่วยทำให้สภาพชีวิตและสภาพครอบครัวดีขึ้น มีความยั่งยืนในชีวิต

แผนภูมิแสดงอัตราจำนวนเงินได้อนุมัติของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 7

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ได้แก่

1.1 เพื่อประเมินสถานการณ์การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ ตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.2 เพื่อศึกษาสภาพของหมู่บ้านหนองไข่น้ำ และบทบาทของหมู่บ้านหนองไข่น้ำต่อการบริหารจัดการกองทุน 1 ล้านบาท

1.3 เพื่อใช้ประกอบการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตในโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”

เพื่อนำเสนอแนวความคิดที่จะสามารถปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อกองทุนและชุมชนโดยรวม

1.1.2 วิธีการดำเนินงาน

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำตามระเบียบกองทุน

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร.1 – 12 ซึ่งข้อมูลบางส่วนต้องทำการค้นคว้าเพิ่มเติมโดยความอนุเคราะห์จากกรมพัฒนาชุมชน และบุคคลรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนเอกสารทางวิชาการ

ขั้นที่ 4 ใช้ชีพพีโมเดลเป็นกรอบความคิดทฤษฎี ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรในการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 บทที่ 4 และบทที่ 5

1.1.3 ผลการดำเนินการ

การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ เป็นไปในลักษณะเชิงบวก กล่าวคือ คณะกรรมการกองทุนและสมาชิก ตลอดจนกลุ่มผู้กู้เงิน มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำมากขึ้น และเมื่อทุกฝ่ายปฏิบัติตามระเบียบกองทุน ก็ย่อมทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมนั้น หมู่บ้านหนองไข่น้ำยังมีปัญหาในเรื่องการบริหารอยู่บ้าง เนื่องจากคณะกรรมการยังไม่เคยมีประสบการณ์การบริหารกองทุนในลักษณะ ที่มีรูปแบบและเป็นระบบมาก่อน แต่เมื่อเริ่มดำเนินการมาได้ระยะหนึ่ง และจากการประชาคม ร่วมกับกองทุนอื่น ๆ ทำให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัวมากขึ้น

1. คณะกรรมการกองทุนที่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกองทุน มีความรู้ความสามารถมีเพียงจำนวนหนึ่ง
2. คณะกรรมการบริหารจัดการตามระเบียบกองทุนอย่างชัดเจน ยกเว้นในเรื่องการทำบัญชีที่ทำตามความรู้ ความเข้าใจของชุมชน
3. กลุ่มผู้กู้เงินกองทุน นำเงินกู้ไปประกอบอาชีพตามที่เสนอโครงการ ขอู้ และคาดว่าผู้กู้จะสามารถชำระเงินคืนกองทุนได้ตามกำหนด

1.2 อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ สามารถสรุปได้ 6 ข้อดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย ในขณะนี้อยู่ในระดับดีขึ้น ซึ่งพบปัญหาที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย คือ ปัญหานี้สินและทรัพย์สิน ของสถาบันการเงินที่ยังคงค้างอยู่ในบัญชีจำนวนหนึ่ง

2. จากการศึกษาด้านสภาพสังคม

ด้านสังคม หมู่บ้านหนองไข่น้ำ มีพื้นที่ทั้งหมด 864 ไร่ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2418 มีประชากรทั้งหมด 699 คน ชาย 356 คน หญิง 343 คน การตั้งถิ่นฐานและชีวิตความเป็นอยู่แบบครอบครัวผสม โดยมี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่บ้านเดียวกัน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบโดยมีระยะทางจากตัวเมืองถึงหมู่บ้าน 27 กิโลเมตร บริเวณที่ตั้งจะมีสาธารณูปโภคสะดวก โดยมี ถนน ไฟฟ้า และ น้ำประปา อาชีพหลักของชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำนาและเป็นลูกจ้างในโรงงานเขตอุตสาหกรรม ความรู้ขั้นต่ำของ ชาวบ้านอยู่ระหว่างชั้น ป.4 การศึกษาเล่าเรียนจะเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองไข่น้ำ เพราะมีพื้นที่อยู่ใกล้กัน เมื่อมีการแยกบ้านหนองไข่น้ำ หมู่ที่ 1 ออก ทำให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน

คนใหม่ ชื่อ ผู้ใหญ่สมศักดิ์ นามโคกสูง ซึ่งชาวบ้านให้ความรักและเคารพนับถือ ในความซื่อสัตย์และคุณธรรมของผู้นำหมู่บ้าน และ ส่งผลให้สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของหมู่บ้านดีขึ้น รวมทั้ง มีเศรษฐกิจ ดีขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเมื่อชาวบ้านมีงานทำ มีเงินใช้ ทำให้มีการใช้เงินมากขึ้น และก็ ยังส่งผลให้ สุขภาพจิต สุขภาพอนามัยของคนในครอบครัวและคนรอบข้างดีขึ้น

3. การบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งในระยะแรกชาวบ้านไม่มีความรู้ในด้านการบริหารกองทุนดีพอ แต่ในระยะหลังมีการแสวงหาความรู้และการให้ความร่วมมือกันในการและกระบวนการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกองทุน

4. ผลการดำเนินงานของกลุ่มผู้กู้แต่ละราย ปรากฏว่ามีสมาชิกจำนวนน้อยที่สามารถทำตามที่เขียนโครงการไว้เพราะโครงการ เพราะโครงการแต่ละโครงการต้องใช้เงินจำนวนมาก ซึ่งถ้าหากลงทุนแล้วอาจจะขาดทุน โครงการที่สามารถทำได้ ส่วนใหญ่เป็นโครงการทำนา ส่วนโครงการค้าขายมีส่วนน้อย เพราะบางคนต้องการใช้เงินเพื่อไปหมุนใช้หนี้ จึงเขียนโครงการขอู้เมื่อได้เงินกู้มาแล้วก็นำเงินไปใช้หนี้แทนที่จะนำเงินไปค้าขาย

5. ศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้านนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชาวบ้าน และการปฏิบัติตัวให้เป็นที่น่าไว้วางใจของคณะผู้นำหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านจะให้ความเชื่อใจไว้วางใจ เคารพนับถือ คณะผู้นำหมู่บ้านมาก เพราะจะถือว่าผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความรู้และมีความกล้าที่คนจะต้องเชื่อฟังผู้นำหมู่บ้าน เพื่อให้หมู่บ้านเกิดความรักและความสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น เมื่อ ชาวบ้านไม่มีความเชื่อใจในตัวคณะผู้นำแล้วความสามัคคีปรองดองของคนในหมู่บ้านก็นี้น้อยมาก เพราะชาวบ้านขาดที่พึ่งพิง ขาดผู้นำที่มีความจริงใจ ชาวบ้านจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำ กิจกรรมของส่วนรวม คิดเป็นร้อยละ 70% ที่ยังไม่ให้ความไว้วางใจในตัวผู้นำบางคน เมื่อมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชนที่เกี่ยวกับชาวบ้านแล้วต้องมีการตั้งกรรมการเพื่อพิจารณาและหาข้อยุติในปัญหาบางข้อให้ช่วยของคณะผู้นำ ซึ่งการที่คณะผู้นำทั้งหมดมีความพยายามที่จะให้ชาวบ้านกลับมาให้ความไว้วางใจกับผู้นำอีกครั้ง เพื่อให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งมีศักยภาพ มีความรักความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและสามารถรู้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

6. ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้าน ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจรากหญ้าของประเทศ โดยเริ่มพัฒนาจากหมู่บ้าน จากการได้เข้ามาวิจัยของโครงการกองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในประเทศ

2.2 ผลกระทบของโครงการที่มีต่อชุมชน

จากการที่หมู่บ้านหนองไข่น้ำได้รับการจัดสรรเงินกองทุนแล้วนั้น ทำให้ประชากรทุกครัวเรือนมีการตื่นตัว มีความหวัง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะประกอบกิจกรรมส่ง

เสริมรายได้ของคุณ คณะกรรมการกองทุนเองก็มีความพยายามที่จะศึกษาวิธีการบริหารกองทุนและแลกเปลี่ยนความรู้กับกองทุนอื่น ๆ แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ การมีเงินหมุนเวียนทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นก็จริง แต่ปัญหาที่ตามมาก็หนีไม่พ้นความขัดแย้งทางด้านความคิด เช่น ความไม่พอใจของผู้ปฏิบัติงานที่ผู้ได้ไม่เต็มอัตรา ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของคณะกรรมการ

3. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ ดังนี้

1. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองไข่น้ำ ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน ควรกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจนและมีบทลงโทษสำหรับคณะกรรมการที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกองทุน
2. คณะกรรมการกองทุนควรจัดให้มีการประชุมหรือกิจกรรมของสมาชิก เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ หรือธุรกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม
3. ประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาศึกษาค้นคว้าต่อไป ได้แก่ ผลกระทบของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีหรือความขัดแย้งขึ้นในชุมชน
4. ปัญหาการร่างกฎระเบียบต้องมีความรัดกุมมากกว่านี้ เพื่อให้ชาวบ้านเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

บรรณานุกรม

- “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฯ” มติชนรายวัน 4 มกราคม 2545. หน้า 18.
- “คนไทยกับการจัดการหนี้” ข่าวรามคำแหง. 8-14 เมษายน 2545.
- เฉลี่ยว บุรีภักดี และคณะ. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545.
- เฉลี่ยว บุรีภักดี และคณะ. ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545.
- นวพร เรื่องสกุล. “กองทุนจะฟื้นได้อย่างไร” มติชนสุดสัปดาห์. 8-14 กรกฎาคม 2545. หน้า 29.
- “นำเข้สินค้านานา” การเงินธนาคาร. 24 มิถุนายน 2545. หน้า 76.
- วิภาวี พิธิตันดาต และคณะ. ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545.
- แวดล้อมเศรษฐกิจการเมืองและสังคม รวมพลัง. มิถุนายน 2545. หน้า 10.
- เสรี ลีลาชัย, โลกเศรษฐกิจ. 8-14 เมษายน 2545. หน้า 7.
- อุคม จำรัสพันธ์ และคณะ. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545.